

	שבועות	
183	מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא	רלו
188	הנשבע אם צריך לישבע בשם או בכינוי	רלו
190	דין שבועה שלא אוכל, סתם, או אם פירש	רלח
195	נשבע על דבר שאין בו ממש או לבטל המצוה	רלט

הלכות שבועות

סימן רלו – מה היא שבועת ביטוי ושבועת שוא, ובו ו' סעיפים:

(א) ⁷⁴⁵נפש כי תשבע לבטא בשפתים (א) (ויקרא ה ד) היינו שנשבע בין על דבר שעבר, כגון שנשבע שאכל ולא אכל או שלא אכל (ב) ואכל, בין על דבר שהוא להבא, כגון שאוכל ואינו אוכל או שלא אוכל ואוכל, וכן כל דבר אפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה, כגון שזרקתי לים ולא זרקתי (ג) או שאזרוק ולא אזרוק, ⁷⁴⁶ואפילו בדבר שאין בו ממש, כגון שישנתי ולא ישנתי או שאישן ולא אישן (ד), ואפילו בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים, כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי, או שאתן (ה) לפלוני או שלא אתן, ואפילו נשבע על אחרים כגון שזרק פלוני צרור לים או שלא זרק, כל אלו שבועות ביטוי (ו) הן, ואם שיקר בשבועתו חייב קרבן ^{(ז) 215}:

²¹⁵ עי' פ"ת חו"מ: סי' פז סכ"א: אפילו שבועת אמת עבירה הוא ועי' נמנעים מלישבע שבועת אמת ומתפשרים בכל מה דאפשר, ויש להשוות ולהפסיד משלו ולא לישבע אפילו באמת. [דברי הפ"ת האלה הם חת"ס והוא סותר את עצמו עי' בהערות מאיר המשפט סי' פז ס"ט]. ועי' שו"ע סי' פז סל"ג: אין להשביע היכא דאיכא למיחש שיתברר הדבר. ביאר הסמ"ע: משמע דמשום הכי לא ישבע, שמא יתברר הדבר הפך שבועתו ונמצא שתהא שבועתו שקר, אבל משום שבועת חנם אין למנוע מלהשביעו דהיום או מחר יודע, דשמא לא יודע ויפסיד זה תביעתו (סמ"ע).

וכתב המנחת יצחק [שם ח"ד סימן נב אות ז] שגם לדברי הרמב"ם, דוקא באופן זה שבי"ד מחייבים את האדם שבועה יש עליו מצות עשה להישבע, אבל כשאין צורך בשבועה, אדרבה, יש איסור באותה שבועה, וכדמשמע ברמב"ם בטה"מ שם

ועי' הביא בשו"ת שער דעה [ח"א סימן קצ] מדברי הרדב"ז שכתב שהוא חסידות של שטות מה שמהרים העולם ומפסידים ממנו עבור כך שאין נשבעים שבועת אמת בשביל ממון, ועי' בשו"ת הרדב"ז ח"ד סימן קסו שכתב לגבי שבועת שכיר, דעבוד

ועי' בשו"ת מנחת יצחק [ח"ד סימן נב] שהאריך בענין שבועת אמת, ועיי"ש מה שהביא בזה מדברי הפוסקים, ומטעם זה העלה לדינא שראוי לאדם להימנע מלקבל על עצמו משהו שיצטרך להישבע מחמתה בכל פעם ופעם, עיי"ש.

עי' לקמן סי' שלד סל"ז

עי' רמב"ם שבועות פ"ב ה"ב: ועיי"ש בכס"מ וכו', וצ"ע אם מובא בשו"ע עי' חו"מ סי' צו ס"ו: י"א דאין משביעין האשה כשהיא מעוברת, דהא מוציאין אותה מבית הכנסת כשהיו נותנין חרם. ועיי"ש במאיר המשפט: דאין משביעין האשה כשהיא מעוברת דהא מוציאין כו' - מלשון "דהא" משמע דס"ל לרמ"א דזה פשוט הוא דמוציאין אותה מבית הכנסת כשנותנין חרם ואפילו אין כונת המחרים עליה, ולא כן הוא במקור דבריו אלא איתא "נזהרים העולם שלא להשביע אשה מעוברת, ואפילו היכא דאמרין להחרים סתם בבית הכנסת לא יחרימו עד דתלד, דהא כוונת החרם עליה הוא ואיכא למיחש", ועוד דאין מונעין מליתן חרם אלא דוקא כשהחרם בשבילה, ואז אפילו אינה בבית הכנסת לא יתן חרם בשבילה אפילו סתם, ושניהן הן דלא כמשמעות דברי הרמ"א (סמ"ע), טעם הדבר שאין משביעין למעוברת לא מפני סכנת הולד רק מפני סכנתא דידה שלא תסתכן בלידה ח"ו, דאפילו בשבועת אמת יש סכנה וגם בשבועה דאורייתא אין להשביעה עד אחר שתלד (פ"ת).

טו. ספר "יעלזו חסידים" [לבעל "פלא יועץ", עמ' ר ד"ה כתיב], דאף שאין לאדם להישבע אפילו באופן שאין מאמינים אותו בלא השבועה ואין לו לחשוש, מ"מ אם חושדים אותו במה שאין בו, מותר לו להישבע כדי לאפוקי נפשיה מחשדא, משום "והייתם נקיים מה" ומישראל". ומצינו כה"ג

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קנו סעיף א

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

- (א) לבטא בשפתים - מי שנשבע בכתב ידו ולא הוציא בשפתיו חייב הוא לקיים מה שנשבע ואף על פי שלא הוציא מפיו ואם לא קיים דינו מסור לשמים אבל אין לחייבו דבר בדיני אדם (באר הגולה סי' רלב סי"ב), ויש חולקים שאין בכתיבתו או חתימתו כלום, אם בקראו לפניו דברי החרם והשבועה והמה שמעו וענו "הן" או לשון שמשמעותו כמו קבלת דברים, החרם והשבועה כרוך בעקבותם (פ"ת * מבי"ט)²¹⁶, וי"א דהסכמות שנותנים רבנים על הדפסת ספרים שלא ידפיס עוד אחר ספר זה, אינו חל דשבועה בכתב לא מהני. וי"א דגזירה בכתב, שגוזרים גדולים, חל, אלא שאם כבר מכר המדפיס הראשון ספריו, אין בידו לעכב אחרים להדפיס ולמנוע מלאכת שמים, אף שהוא תוך זמן שגבלו הורבנים בחרמותיהם, כיון שאין לו הפסד מזה. וי"א דאף אחרי נמכר עדיין יש לו כל הזכות עד תום הזמן. וי"א בשבועה שלוחו של אדם כמותו, מדיכול לישבע על תנאי, ויש חולקים דשבועה ע"י שליח לא מהני²¹⁷ (פ"ת).
- (ב) שלא אוכל - פי' על זמן שאפשר בלא אכילה, דאל"כ הוה ליה תיכף שבועת שוא, כיון דלא אפשר, וכמ"ש לעיל (סי' רלב ס"ב) (ט"ז).
- (ג) שזרקתי לים ולא זרקתי - פי' או לא זרקתי ועבר על שבועתו כפי מה שהיא (ט"ז).

ויהיה מלישבע, אפי' באמת, ד] שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות אף על פי שהיו מקיימים אותם
מגן גיבורים אלף המגן סימן קנו ס"ק ד
ועיין במנין המצות עשה ז' שחושב למ"ע שישבע באמת והרמב"ן השיגו ועיין במגילת אסתר שם
ועיין ברמב"ם פרק י"א משבועות הלכה א':

²¹⁶ עי' לעיל סי' רלב סק'
²¹⁷ עי' קצה"ח קנ"ג סק' ז"ל: .
וצ"ע לגבי בגלל שזה עבירה, שהרי בשעת צרה אינה עבירה
עי' ב"מ אה"ע סי' קכ ס"ד: ל תנאי שבינו לב"ע בכל ענין הוא תנאי והטעם נותן שהרי מדעתו
התנה ורוצה היא לקיים תנאי הלכך אף תנאי כפול לא בעינן ונכון הוא הרי שלקח למושכל ראשון
שא"א לנזירות ע"י שליח וה"ה הקדש ונדר (ובני הבחור ר' חיים שי' אמר דלשיטת תו' שהבאתי
ריש סי' ל"ה דע"י אי' שליח לד"ע בטל המעשה יש טעם פשוט לנזירות ונדר שא"א ע"י שליח מפני
שהם עבירה דנקרא חוטא אבל אין צורך והטעם פשוט כדכתבתי) והוא מספיק אף להקדש ומזה
פשיט' לי נמי דאף שבועה א"א ע"י שליח דעיקרה מדכתי' לבטא בשפתים. והגאון נ"ב נרו' כ' בחלק
י"ד סי' ס"ז ולא מצאתי מפורש שאם אומר אדם לשלוחו צא השבע עבורי שלא אוכל ככר זה אם
חלה השבועה אלא לע"ד מוכח דשפיר אמרינן בזה שלוחו כמותו דאל"כ ק' כי מצינו מקומות
שבועה על תנאי ובמס' שבועות שבועה שלא אוכל ככר זה אם אוכל זה וק' הרי ממשפטי התנאים
שיכול לעשות המעשה ע"י שליח ואם א"א ע"י שליח א"כ בטל התנאי והשבועה קיימ' א"ו שיכול
לאסור בשבועה ע"י שליח. ונעלם מכבודו דברי הרמב"ן הנ"ל והברור שדן השבועה והנזירות אחד.
ובת' הרמב"ן מיושב אף קושייתו. ולתי' הרמב"ן שנשמע אם נשבע לחבירו לעשות לו פעולה טובה
על תנאי מדחוא בין אדם לחבירו צריך למשפטי התנאים ומדלא אפשר לשבועה ע"י שליח התנאי
בטל והשבועה קיימת. אך אם השבועה היא על עסק פעולה שהפעולה אפשרות ע"י שליח צ"ע אם
ניזל בתר השבועה או בתר הפעולה. אמנם לע"ד נראה דיש לתי' הקושיא יותר פשוט ע"פ שכתבו
תו' פ' אעפ"י לתי' הקו' שהתחיל בה שם הרמב"ן. ואומר ר"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני
ראובן ה"א דשם תנאי אינו מבטל את המעשה ואפילו לא יתקיים בסוף המעשה קיים והשתא
דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאין מתנה על מה שכ' בתורה דומי'
דב"ג ותי' זה תפס נמי הרא"ש בתשובה כלל מ"ו ס"ס ב' וכו' ועיקר הטעם מה שיכול לבטל התנאי
וישאר המעשה קיים משום דילפינן מתנאי ב"ג שיש כח בתנאי לבטל המעשה דחדוש הוא ואין לך
בו אלא חדושו. ולפ"ז ודאי לא בעינן משפטי התנאים אלא אצל מעשה כמו נתינות גט וקדושין
ועשיות קנין אבל בהקדש ונדר ונזירות ושבועה שמתקיים בדבור פשיט' דאתא דבור דתנאי ומבטל
דבור בלא כל משפטי תנאי כי זה ל"צ לילפותא דתנאי ב"ג דהרי בתשו' הר"ש מבואר דכל זה שאנו
צריכי' למשפטי התנאים היינו משום דחדוש הוא דאתא דבור ומבטל מעשה (הן אמת שבת' תוס'
הנ"ל משמע דאף בנזירות שייך דלא אתא דבור ומבטל מעשה מדכתבו דגם מה דאמרינן מתנה על
מה שכתוב בתורה בטל נובע מתנאי ב"ג. לע"ד י"ל שקיצרו ור"ל דבקדו' דע"כ איירי דכפל מ"מ
בטל היכי שהתנה על מה שכתו' בתורה מפני שאינו דומה לתנאי ב"ג ובנזירות שם באמת איירי
בדלא כפל וא"צ אף לר"מ מדהוי' אך דבור ואין חדוש ולהכי בטל במתנה על מה שכתוב בתורה
מצד פשוט בלא הטעם דאינו דומה לתנאי ב"ג) אלא דהרמב"ן ז"ל לשיטתו שדחק לתי' קושי' תו'
דפ' אף על פי בדרך אחר הוכרח לחלק בין תנאי בינו לבין עצמו לבינו ולבין חבירו אבל לשטת
תוס'

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

(ד) ולא אישן כו' – היינו במפרש יום או יומים אבל ג' ימים או בסתם, הוי שבועת שוא, כדלקמן (סעיף ד) וכן בלא אוכל. ואפי' אם נשבע ולא פירט, אם אומר שבדעתו היה היום, נאמן דלא היה שבועת שוא. אבל אם אמר שבדעתו היה כל מה שיהיה משמעות לשוני או ששכח מה היה בדעתו, אז דינו כמו שכתוב כאן בשו"ע. ועי' לעיל (סי' רח ס"ו? וסי' רלב סק"ל?) (ש"ך).

(ה) או שאתן – האומר שבועה שיקח פלוני מנה ממני צ"ע אם זה שבועת ביטוי כמו "אתן" או שזה שוא דומה שפלוני יזרוק, ועי' רמ"א סעיף ב' (פ"ת).

(ו) שבועות ביטוי – פי' שאלו נכללים בכלל "נפש כי תשבע לבטא בשפתים וגו'", והיינו כל דבר שבידו לעשותו, משא"כ דבר שביד אחרים שאלה נכללים בשבועת שוא ואין שם קרבן אלא עבירה היא בידו (ט"ז).

(ז) חייב קרבן – עי' לעיל (סי' רלט סי"ז סקט"ז) (ש"ך).

(ב) ⁷⁴⁷יש דברים שאפילו שיקר בשבועתו אינו חייב קרבן, כגון שנשבע לקיים המצוה (ח) ²¹⁸ ולא קיים, ⁷⁴⁸או שנשבע להרע לפלוני, כגון להכותו או לקללו. ⁷⁴⁹אבל אם נשבע (ט) להכות עצמו, אף על פי שאינו ראוי, חייב (שבעה). ⁷⁵⁰ונשבע שיעשה חבירו דבר פלוני, כגון שיזרוק פלוני צרור לים או שלא יזרוק, וכיוצא בו, ⁷⁵¹אבל עבירה איכא (ני) בכל דבר שמשקר בשבועתו. וגם אין (יא) לו לישבע על חבירו שיעשה שום דבר, שאינו ברשותו שיעשה על כל פנים, ואין חבירו מחויב לעשותו, ⁷⁵²אלא אם כן יקבל שבועתו ⁷⁵³דהיינו שיאמר: אמן, או דבר שעניינו כענין אמן, כגון שאמר: הן, או מחויב אני בשבועה זו, או קבלתי עלי שבועה זו, וכן כל כיוצא בזה. ⁷⁵⁴ואף על פי שלא קבלו אותם האחרים בשבועה, אם קיימו דבריו הרי אלו משובחים (יב). הגה: ⁷⁵⁵וכ"ש שהנשבע (ג) עצמו צריך לקיים שבועתו, אם אפשר, אף על פי שנתחלה היה שבועת שוא. כגון ששבע לישא אשה פלונית, ושמת לא תתלה ואיכא שבועת שוא, מכל מקום כשהיא רואה (יד), צריך לקיים שבועתו. ⁷⁵⁶וי"א דכתיב האני גוונא (טו) לא מקרי שבועת שוא, רק שבועת ביטוי, שהנשבע ליתן דבר לחבירו והוא אינו רואה לקבלו, פטור משבועתו, וה"ה אם אינה רואה להנשא לו, ולכן לא הוי רק שבועת ביטוי:

(ח) לקיים המצוה – שבזה אין בידו לעבור עליה והואיל ואין ב"לא" אין ב"כן" (ט"ז).

(ט) אבל אם נשבע כו' – כלומר אף על גב שהוא מן התורה, כיון שאינו מפורש בתורה אלא נלמד מדרשה, הוי כדבר שהוא מדברבן ושבועה חלה עליו וכדלקמן (סי' רלט ס"ו), ועי' לעיל (סי' רטו סק"י) (ש"ך).

(י) אבל עבירה איכא – ויש גם חיוב מלקות וזהו שבועת שוא (ש"ך) ²¹⁹.

(יא) וגם אין כו' – כלומר אף שקרוב הדבר שחבירו יעשה ולא הוי שבועת שוא ללקות עליו, מכל מקום אין לו לישבע כיון שביד חבירו לעשות כמו שירצה (ש"ך).

(יב) הרי אלו משובחים – שלא הרגילו להוציא שבועה לשוא (ט"ז, ש"ך).

(יג) וכ"ש שהנשבע כו' – מי שנתחייב בשבועה ובקנס לתת נדוניא ולהשיא בתו לפלוני והיא לא נתרצית להנשא לו אין אבי הבת חייב בקנס ולא עבר על שבועתו, כי לא נתחייב לכופה בדברים אלא לתת לנדוניתה כך וכך, אך אם היא מסרבת לשמח את אביה או שיש בידו לפייסה בדברים ואינו מפייסה, חייב בקנס והוא עובר על שבועתו, כי אעפ"י שלא נתחייב בפירוש לפייסה הרי נתחייב בנדוניתה ובקיום התנאים לנישואים ואם היא מסרבת על דעתו כדי שיפטר מן הקנס ומן השבועה הרי מתחלה לא היה קיום כלל במה שנשבע ובמה שקבל עליו קנס, כיון שהוא קרוב לפטור עצמו על ידי בתו, שתאמר שלא תרצה כדי לפטור אביה, אבל אחר שפייסה בדברים בכל לבו שנים או שלשה פעמים ולא נתפייסה פטור ודבר זה מסור ללב ובוחן לבות וכליות הוא יודע (ש"ך * מבי"ט), נשבע להכניס אשה אחת לחופה, אף על גב דנשבע על דבר שאינו בידו לעשות זו היא שבועת שוא, מכל מקום אם יזדמן לו האפשרות בעשיית הדבר, מחויב הוא לעשותו, ולא עוד אלא שלא עבר על שבועתו ואף על גב שמתחלה לא היה בידו ולא נתחייב משום שבועת בטוי, ומכין

Commented [O161]

ה רצה רע"א: , נדר חל על כל דבר שאינו מפורש בקרא אף על פי שנדרש מקרא (ע"י ש"ך) סי' רטו סקי"א וסי' רלו סק"ג, וש"ע סי' רלט ס"ו (רע"א * חו"י)

²¹⁸ עי' לעיל סי' ריג ס"ב בדברי הגרע"א.

²¹⁹ עי' לקמן סק"י (ג).

במאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' – סי' רסט')

אותו מכת מרדות שהרי אין בידו לקיים שבועה זו ונמצא גורם לשבועת שוא (רע"א * ראנ"ח).

(יד) מכל מקום כשהיא רוצה כו' – ואם אינה רוצה, הוא חייב משום שבועת שוא, שבשעה שנשבע שישאנה, נשבע לשוא, שהרי אין בידו לכופה לכך. ולפי הצד הזה, הנשבע שיתן מנה לפלוני שאין שם שבועת שוא שהרי יש בידו הנתינה עכ"פ ואם לא ירצה חברו לקבלו, הרי הוא לא נשבע על הקבלה. משא"כ בשבועה שישאנה, שאי אפשר לו כלל לקיים הנשואין, כל שהיא מעכבת. והי"א ס"ל דגם שבועה שאשאנה לא הוה לשוא, שזה דומה ל"אתן", רק שחייב לתבעה שתנשא לו, ואם לא תרצה, לא נתבטלה שבועתו כלל, ואין עליו עונש, כי לא נתחייב אלא להנאת המפציר בו שיתן לו מנה או שישא את האשה הזאת, ואם הם אינם רוצים, נקי הוא. ואם אמר "שבועה שלא אשא אשה זולת פלונית" ואחר כך לא רצתה לישאנו, יכול לישא אחרת בלא התרה, שהרי מצוה לישא אשה, והוא נשבע לבטל את המצוה, והשבועה לא חלה. ועי' לעיל (סי' רלח ס"ו סק"?) שצריך התרה שחלה השבועה מחמת כולל, שהרי כל שהיא תרצה להנשא, חל עליו איסור אחרת, משום הכי גם עכשיו, שהיא אינה רוצה, מכל מקום השבועה חלה וצריך **התרה** (ט"ז).

(טו) וי"א דבכה"ג כו' – במקורם של דברים איתא דהוי שבועת ביטוי ואם אינה רוצה להנשא לו נפטר מידי שבועתו שכך היתה שבועתו ש"ישאנה כשתרצה", ואם לא רצתה, אין כאן שבועה. אבל אם היא רוצה אח"כ, מזה לא הזכיר דבר, ויש לומר דמודה לצד הראשון ברמ"א. ואף על גב דנשבע ליתן דבר לחבירו והוא אינו רוצה לקבלו משמע "ש דנפטר לעולם מידי שבועתו, שיכול לומר "כאילו התקבלתי", היינו דוקא התם, דשייך לומר "כאילו התקבלתי", משא"כ בנשבע לישאנה. ועוד אפי' נגיד שנפטר לעולם משבועתו היינו דוקא בציור שנשבע לבקשת קרובה של האשה "שהרי להנאתה נתכוין" וסתמא כפירוש, נמצא שאם לא רצתה לקבל, הרי הוא פטור גמור, לא מדין אונס אלא שלא נתבטלה שבועתו, הלכך מיד שאמרה שאינה רוצה, הרי כאילו מחלה לו. מה שאין כן בנדון שבו מדובר תחילת הרמ"א אף כי עבר הזמן ומעכב וממאן לקיים אשר נתקשר, מכל מקום שכנגדו באיסורו קיים, כי אולי ישוב בו ויחזור בתשובה להשלים החפץ, מה שאין כן כשכבר נשא, וצ"ע (ש"ך), עי' ש"ך מש"כ "משא"כ בנשבע לישאנה", עי' לעיל סי' רלב ס"כ? (ב"מ).

(ג) במה דברים אמורים, שנשבע על דבר שאינו ברשותו, כגון שנשבע על שמעון שלא ילך בסחורה וכיוצא בזה. אבל אם משביעו על דבר שהוא שלו, כגון שלא יכנס לביתו וכיוצא בו, צריך לזוהר בשבועתו(טז):

(טז) צריך לזוהר בשבועתו – אע"פ שאין אדם אוסר את שלו על חברו אלא **בקונס** HR, עי' לעיל (סי' רו ס"ה²²⁰) שנדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה שאמרו בלשון נדר מהני, ומאחר והוא ידע שאין חברו חייב לקבל שבועתו, אמרים שהוא התכוין לאסור את שלו על חברו בלשון נדר, אלא שהוציאו בלשון שבועה, על כן צריך חברו לזוהר, ואם נכנס אז הוא עובר והנשבע הוא אנוס (ט"ז), פי' שמעון צריך לזוהר (בהגר"א), אמנם המדיר את חברו על רכושו יש מח' אם לוקה המדיר או זה שהודר (בהגר"א * ר"ן).

(ד) ⁷⁵⁸נשבע לשנות את הידוע לאדם, כגון על איש שהוא אישה(יז) או על אשה שהוא איש, חייב משום שבועת שוא. וכן אם נשבע לאמת האמת על דבר שהוא ידוע לכל, כגון על ⁷⁵⁹שנים שהם שנים(יח) וכיוצא בו, או על דבר שאי אפשר לעשותו, ⁷⁶⁰כגון שלא אישן ג' ימים, ⁷⁶¹או שנשבע שלא יאכל ז' ימים, או ⁷⁶²שנשבע שלא יאכל מכל פירות שבעולם(יט), הוי שבועת שוא ומלקין אותו, וישן לאלתר ואוכל לאלתר(כ). הגה: ⁷⁶³נשבע סתם שלא יאכל וסלח יאכל, הוי כאילו נשבע שלא יעשה לעולם, והוי שבעת שוא:

(יז) על איש שהוא אשה כו' – לא שאומר בפ"י זה האיש אני נשבע שהוא אשה, אלא אפי' אומר סתם "אני נשבע שזה אשה" ובאמת הוא איש (ש"ך).

(יח) שנים שהם שנים – וכן אם היה מטר יורד ונשבע שהפירות יהיו בזול לוקה משום שבועת שוא מפני שדבר ידוע לכל הוא (ט"ז).

(יט) מכל פירות שבעולם כו' – ע"ל (סי' רלב ס"ה) (ש"ך).

Commented [YL162]

ן נראה לי ואף על גב דבלאו הכי יש כולל כיון שחל על נשים שלא יוכל לקיים מצות פריה ורביה כמ"ש רמ"א סי' רל"ט סעיף ח' מ"מ נפקא מיניה אם נשבע בפירוש מכל אשה שהיא בת בנים – לא הבאתי

Commented [O163]

י' רע"א שצ"ן לתוס' האם זה מוסיף משהו?

Commented [YL164]

או מטעם שהבית נאסר עליו שאינו יכול לאסרו עליו אלא בקונס שהוא חל על החפץ אבל לא בלשון שבועה שהיא חלה על האדם: (ש"ך) – לא הבנתי דבריו

Commented [YL165]

שואל

²²⁰ עיי"ש ב' דעות בשו"ע. ולכן אע"פ שכתוב ברמב"ם כאן חייב, היינו לשיטתו, וזה ספק לנו.

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

(כ) ואוכל לאלתר - הטעם שנשבע שלא יאכל שבעה ימים, הוא כנשבע להמית עצמו, והוי ליה נשבע לבטל מצוה (ט"ז).

(ה) ⁷⁶⁴נשבע שראה גמל פורח באויר, הרי זה שבועת שוא, אפילו אומר שראה לעוף גדול פורח והוא מכנהו גמל (בא). ⁷⁶⁵הנשבע על דבר שהוא גוזמא קצת (כז), כדי להחזיק דבריו לא הוי שבועת שוא. ⁷⁶⁶אמר: שבועה שלא אוכל מצה, אסור לאכול מצה (כג) בליל פסח. שבועה שלא אוכל מצה בליל פסח, לוקה ואוכל מצה בליל פסח. שבועה שלא אשב בצל (כד), אסור לישוב בצל סוכה. שבועה שלא אשב בצל הסוכה, לוקה וישוב בצל סוכה. ⁷⁶⁷והא דשבעות (כה) חלין על דבר מצוה ככולל, היינו דוקא במצוה עשה, אבל מצוה לא תעשה, לא: (כא) והוא מכנהו גמל - שאנו הולכים אחר לשון בני אדם, ואין קורין לעוף גמל, ובטלה דעתו אצל כל אדם (ש"ך).

(כב) שהוא גוזמא קצת כו' - היינו טמי שנשבע על דבר שהוא אמת, רק בעיני בני אדם הוא קצת גוזמא ואין מאמינים לו, אין בזה שבועת שוא, שהשבועה היא צריכה לו, וכ"ש אם הוא יותר גוזמא, שיכול לישבע שהוא אמת, דאין שבועה זאת בחנם אא"כ נשבע על מה שהוא פשוט בעיני הכל שהוא אמת, שהשבועה היא בחנם, והלכה זו הובא לקמן (סעיף ד) ואין ללמוד שום קולא מרמ"א זאת להשבע על דעתו שהוא קורא שם על איזה דבר שלא כדרך העולם. ולא מהני מה שחושב בדעתו אלא כשכל עולם או רוב קורין אותו השם לאותו דבר שקורא הוא אותו, אבל אם מקצת קורין אותו כך, בטלה דעתו (ט"ז), כלדעיל (סי' רלב ס"ד) (ש"ך).

(כג) אסור לאכול מצה - דחיל עליו שכלל כל מצה בשבועתו אפילו שאינו של מצוה (ט"ז).

(כד) שבועה שלא אשב בצל סוכה כו' - אף על גב דגבי מצה מקרי "כולל", כי אמר "שבועה שלא אוכל מצה", סתם, אין הדבר כן בסוכה, לפי שבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, וכל לחם שהוא מצה, קרוי מצה סתם. ואין סוכה סתם אלא סוכת מצוה, וי"א שסוכה אסורה כמו מצה, ועי' רמ"א לעיל (סי' רטו ס"ו) (ש"ך).

(כה) והא דשבועות כו' - פירוש שיש מצות עשה לעשות איזה דבר ונשבע עליו בכולל שלא יעשה גם המצוה, אבל אם נשבע על לא תעשה שהוא יעשה וכללו בדברים אחרים שיעשה, לא מהני (ט"ז), זה לא תלוי במצות עשה ומצות לא תעשה אלא בקום ועשה אינה חלה, כגון שנשבע לאכול נבילות ושחוטות, אינה חלה, שאין אומרים לאדם עמוד וחטא כדי לקיים שבועתך (ועי' לקמן סי' רלט סק"כ), אבל בשב ואל תעשה, חלה שבועתה אפילו על מצות לא תעשה בכולל, עי' לקמן (סי' רלח ס"ו) (ש"ך).

(ו) ⁷⁶⁸שנים שנשבעו (כו) לעשות דבר אחד, ועבר אחד מהם על השבועה, השני פטור (כז) ואינו צריך התרה. ⁷⁶⁹לפיכך איש ואשה שנשבעו זה לזה וקבלו חרם לינשא לזמן קבוע, מי שיעכב והעביר המועד (כח) אסור לינשא לאחר, והלה מותר ואינו צריך התרה. וגם המעכב עצמו מותר בלא התרה לאחר שנשא שכנגדו. הגה: ⁷⁷⁰ואפילו אם טען זה העובר המועד שהיה חנוס, אינו נאמן שיתחייב שכנגדו עדיין בשבועתו. ומ"מ אם ראה זה לפטור משבועתו, ילך אלל חכם ויתיר לו שבועתו, שמה יציא זה שכנגדו עדים שהיה חנוס בדבר שהעביר המועד ונמלא עבר זה על שבועתו אם נשא בלא התרה. ⁷⁷¹וכל זה לא מייירי אלל בשנים שנשבעו זה לזה (כט), אבל שנים שנשבעו יחד לעשות דבר, כגון שלא לדבר עם פלוני, ועבר אחד מהם, השני חייב לקיים שבועתו (ל). ואפילו אם נשבעו זה לזה והס' ג' או יותר, שאף אם עובר האחד השבועה, השנים הנשארים חייבין לקיים שבועתן. ⁷⁷²ונראה הא דאם נשבעו שנים ביחד וכל נשבעו זה לזה ועבר האחד השני חייב לקיים שבועתו, היינו דוקא שאין תלוי זה בזה, אבל אם תלוי זה בזה ואי אפשר לאחד לקיים שבועתו בלא חבירו, כגון שנשבעו לילך ביחד לארץ ישראל, והאחד עובר וקשה לשני לילך לבד, פטור גם כן, וכמו שנתבאר לעיל סימן רכ"ח סעיף מ"ד:

(כו) שנים שנשבעו - י"א דה"ה אם ישראל נשבע לעשות דבר עם העובר כוכבים, כיון דהעובר כוכבים אינו בפרשת שבועה פטור ישראל מאותה שבועה, ולדינא צ"ע (רע"א).

(כז) השני פטור משבועתו - אם יש תנאי בשבועה ועיקר הדבר תלוי בו, אז צריך להתקיים התנאי ואם לא נתקיים אפי' הוא מחמת אונס, מ"מ אין כאן שבועה, כגון מי שעושה מקח עם חבירו שיעמיד לו סחורה פלונית ליריד שאז זמן מכירתה ולא בתר הכי, ואירעו אונס להמקבל שלא יוכל להעמידה לאותו זמן אלא אחר זמן, פטור אח"כ מלקבלה, נהי דאונס מהני להמקבל בענין שאם קבל עליו לתת איזה קנס אם לא יעמידה לאותו זמן, כיון שהוא

:Commented [O166]
noi

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' – סי' רסט')

אונס, אדעתא דהכי לא חייב עצמו, מ"מ זה העושה מקח גם כן לא התקשר אלא אם יבוא לאותו זמן, כיון שהזמן גורם זה והוא עיקר בו. משא"כ אם התנאי אינו דבר עיקר כל כך ואירע אונס שלא יוכל לקיימו באותו זמן, לא בטיל המעשה בשביל זה (עי' חו"מ סי' קצ סט"ו-ט"ז), ולכן איש ואשה שעשו שבועה לישא זה את זו והגבילו זמן לנשואין באותה שבועה ואירע אונס באותו זמן שלא יכול אחד מהם לעשות הנשואין, לא בטלה עיקר השבועה לישא זה את זו, כיון שאין עיקר הזווג תלוי בזמן ההוא, ועי' לעיל (סי' רכח סמ"א) דאף שעבר הזמן חלה השבועה אבל אם עיכב אחד מהם במזיד ועובר על השבועה לישא באותו זמן אז השני פטור לגמרי ממנו אפי' אח"כ כשירצה השני להשבעה לא חלה אלא באופן שכל אחד יקיים מה שנשבע והוא דברי הרמ"א דבאם העביר המועד, אם הוא באונס לא בטלה שבועה, וכל שלא בא לזמן המוגבל ואינו שיהיה אונס הוי' לי' כאלו הוא לפנינו ואומר שאינו רוצה לישא אותה בו בזמן, וצריך התרת חכם מעיקר הדין (ט"ז), וי"א אפילו בתנאי זמן וכהאי גוונא פטור, לא משנה מהו העיקר או לא (עי' ש"ך סי' כא סק"ג) אלא כל שתלה התנאי בזה ולא נתקיים התנאי אין חבירו מתחייב (נקה"כ), ובתנאים שלנו מתחלה נעשה השידוך בסתם, ואחר כך מתנין ומפרשין זמן הנשואין וכהאי גוונא, וכן כתוב בתנאים, דהשתא כיון שבתחלה נעשה השידוך בסתם, ואירעו אחר כך אונס בשאר תנאים שאין התנאים מתבטלים בכך, וצריך חבירו שכנגדו לקיים השידוך (נקה"כ).

(כח) והעביר המועד – אבל ג' קבלו עליהם דבר בשבועה ואחד מהם עבר עכ"ז הב' אחרים חייבים לנהוג עוד בדבר, לג' טעמים: א', ב' הנשואים עומדים באיסור כמו הבן זוג שעבר זמנו. ב', שאם היו רק ב' יש מקום לומר שנתבטל כל הדבר, אבל כאשר יש ג', הרי ב' הנשואים יכולים לקיימו. ג', כאשר נתקשרו זה לזה וכתרו ברית יחד שייך לומר אם עבר אחד מהם בטלה השבועה כי על מנת כן נשבעו אבל אם חבורת בני אדם נתקשרו יחד שלא לדבר עם פלוני ושלא לעשות דבר פלוני שאינו שייך בינם לבינם רק חוץ מהם אין מקום לומר שאם יעבור אחד מהם שהנשואים הותרו (רע"א * מהר"ם פדואה).

(כט) אלא בשנים שנשבעו זה לזה – דהוי כמו כריתת ברית כשבועת אברהם לאבימלך שנשבעו זה לזה להיות שלום ביניהם ואחר כך עברו הפלשתים על השבועה ונפטרו גם ישראל משבועתם ונלחם שמשון עמהם (ש"ך).

(ל) השני חייב לקיים שבועתו כו' – י"א דבעשרה שנשבעו שלא להסכים ושלא לחתום על איזה דבר ומת א' מהם נפטרו כולם ומשמע אחר משו"ע כאן (ש"ך).

סימן רלו – הנשבע אם צריך לישבע בשם או בכינוי, ובו י"ב סעיפים:

- (א) ⁷⁷³האומר: אני נשבע שאעשה דבר פלוני, או שלא אעשנו, הרי זה שבועה(א) אף על פי שלא הזכיר לא שם ולא כינוי. הגה: ⁷⁷⁴ואין חילוק אם הוליד הסבועה כלשון הקודש או בכל לשון(ב) שיאמרנה:
- (א) ה"ז שבועה – ויש מחלוקת אם זה חיוב מלקות או לא, ולצד שהוא חיי במלקות היינו משום שהוא יד"ד (ש"ך).
- (ב) או בכל לשון כו' – אם הזכיר השם בלשון לעז כגון דיא"ו²²¹ (או גאט) אפילו לא הזכיר בתחלת דבריו לשם שבועה, מועיל מטעם יד (ש"ך).
- (ב) ⁷⁷⁵השביעו אחר, שאמר לו: אני משביעך שתעשה דבר פלוני, או שלא תעשנו, וענה: אמנ(ג), או דבר שנשמע ממנו שמקבל שבועתו, כגון שאמר: הן, או: קבלתי דבריך, הוי כאלו נשבע בעצמו. ⁷⁷⁶ואפילו השביעו עובד כוכבים או קטן²²²(ד):
- (ג) וענה אמנ כו' – עי' לעיל (סי' רט"ז) (ש"ך).
- (ד) עובד כוכבים או קטן – וראה מנכונדנצר שהשביע לצדקיה ויתרו למשה וקטן לא גרע מעובד כוכבים (ט"ז).
- (ג) ⁷⁷⁷אמר: אהא באלה או בארור אם לא אעשה דבר פלוני(ה), או שאמר לו אחר כן, ⁷⁷⁸וקבל דבריו, הוי כשבועה ⁷⁷⁹אף על פי שלא הזכיר לא שם ולא כינוי(ו):
- (ה) אם לא אעשה דבר פלוני – או אם אעשה דבר פלוני (ש"ך).

Deus. ²²¹

²²² עי' לעיל הערה 101.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

- (ו) אעפ"י שלא הזכיר לא שם ולא כינוי - היינו ליאסר אבל לקרבן ולמלקות צריך שם או כינוי לכ"ע (ב"מ).
- (ד) האומר: מבטא (ז) שאעשה דבר פלוני, או שלא אעשנו, הוי כאילו אומר: שבועה: (ז) האומר מבטא - הוא לשון הפסוק "יבטא בשפתים" (ט"ז, ש"ך).
- (ה) האומר פעמיים על דבר אחד אעשנו, או לא אעשנו, הוי שבועה. ⁷⁸² והוא שיתכוין (ח) לשם שבועה. במה דברים אמורים, כשאמרם זה אחר זה בלא הפסק, אבל אם מבקשים אותו עליו, והוא אמר: לא אעשנו ובקשוהו עוד, ואמר: לא אעשנו, לא הוי שבועה: (ח) והוא שיתכוון כו' - משמע ואף על פי שלא הזכיר "שבועה" קודם לכן (ש"ך).
- (ו) ⁷⁸³ מי שנשבע בשמים ובארץ (ט) ובשמש וכיוצא בהם, אף על פי שאין כוונתו אלא למי שבראם, אינה שבועה. וה"ה לנשבע בנביא (י) מהנביאים, ⁷⁸⁴ לאו צדק כח מכתבי הקדש (יא), או בשלחן המקדש (יב) או באחד מבלי הקדש. ואף ע"פ כן מאיימין עליהן ומראין להם שזו שבועה, כדי שלא ינהגו קלות ראש בשבועות, ומתירים להם. הגה: ⁷⁸⁶ וכל זה שלא נטל בידו, אבל אם נטל בידו (כח) כח אשורית, אפילו אינו רק חכמה חילונית או אל"ף ב"ת שאין בו רק אותיות, אם נשבע בהן והן בידו, הוי שבועה. וע"ל סימן רי"ב. וה"ה אם לא לחזן בידו, והיו מונחים לפניו, ואמר: כמה שכתוב בהן (יד):
- (ט) בשמים ובארץ - היינו שלא אמר "הריני נשבע" אלא אמר "בשמים כו'" אבל אם אמר "הריני נשבע בשמים" הוי שבועה גמורה כנ"ל ואין חסרון במה שהזכיר שמים וארץ (פ"ת).
- (י) וה"ה לנשבע בנביא כו' - אף על פי שאין כוונתו אלא למי ששלח נביא זה או למי שצוה בכתב זה (ש"ך).
- (יא) או בשאר כתב מכתבי הקודש. אבל הנשבע בתורה בכל ענין צריך התרה כנ"ל (סי' ריב ס"ו) (ש"ך).
- (יב) או בשלחן המקדש - עי' לעיל (סי' רד ס"ב סק"י) (ט"ז, ש"ך).
- (יג) אבל אם נטל בידו כו' - א"צ הגבהה אלא אחיזה בעלמא (ש"ך), כ"ז מיירי בכתבו ישראל ובכוונה כו' אבל במנסה הקולמוס וכתב א"ב אשורית או ספר חול אחר בכתב אשורית בדפוס שאין בהם קדושת חומר ולא פועל במחשבתו ולא תכלית לנפש אף כי יש למנוע מלנהג בהם בזיון, מ"מ אין בהם קדושת ספרים להצילם מפני הדליקה בשבת והנשבע בהם אינו שבועה (פ"ת).
- (יד) ואמר כמה שכתוב בהן - אם פתח ונשבע בהן הוי כאומר במה שכתוב בהן וה"ה לכל ספרי הקדש דחד טעמא אית להו (ש"ך).
- (ז) ⁷⁸⁷ הנשבע בעשרת הדברות (טו), שבועה גמורה היא (ועיין לעיל סימן רי"ב):
- (טו) הנשבע בעשרת הדברות כו' - אם אמר "אני נשבע ב' דברות", אף על פי שאינו אוחזן בידו, שבועה גמורה היא, וי"א דבעינן אוחזן בידו, ודברי הי"א הם מעיקר הדין אבל עי' לעיל (סי' ריב ס"ו) (דבנשבע בתורה בכל ענין צריך התרה גם ב' דברות מחמירים) (ש"ך).
- (ח) ⁷⁸⁸ ימין, שבועה. וכן שמאל, דכתיב נשבע יי בימינו ובזרוע עוזו (ישעיהו סב, ח) ⁷⁸⁹ (והוא שיתכוין) ג"כ לימין ושמאל שאלמר הקדוש ברוך הוא):
- (טז) והוא שיכוין כו' - כלומר שכוונתו לישבע בימין ושמאל של הקדוש ברוך הוא וי"א דצריך לכוין "לימין ושמאל שאמר הקדוש ברוך הוא", דאל"כ לא הוי שבועה לענין קרבן ולמלקות וכדין "לאו לאו" (סעיף ה), דימין ושמאל כינויים הן והוי כאילו נשבע בהקב"ה עצמו שהרי הקדוש ברוך הוא נשבע בימינו ובזרוע עוזו והלכך כשנתכוין לימין ושמאל הבורא הוי שבועה גמורה (ש"ך).
- (טז) ⁷⁹⁰ ידות שבועה, כשבועה. כיצד ידות, אמר: ⁷⁹¹ כנדר רשעים (יז) שלא אוכל ככר זה: (יז) כנדר רשעים כו' - דכיון דרשעים רגילין לישבע הוי כמוציא שבועה מפיו, וע"ל (סי' רו ס"ד) (ש"ך), אבל האומר "כנדבת כשרים שלא אוכל ככר זה", לא מהני כיון דאין כשרים נשבעים, אבל עי' לעיל (סי' רו ס"ד) דבאומר "כנדבת כשרים ככר זה עלי", הוי נדר, דהוי כאומר "ככר זה עלי כקרבן", ומכנה הקרבן בשם "נדבת כשרים", לפי זה יש מקום לומר לפרש "כנדבת כשרים שלא אוכל", היינו כאומר "כקרבן שלא אוכל ככר זה", דהוי נדר בלשון שבועה, והוא יד לנדר. אבל כשאומר "קרבן לא אוכל לך" אינו חל, שצריך להוסיף אות ש' "שלא אוכל". אבל כשאומר "ככר זה עלי" דניכר שבא לדור, אסור. אבל באומר "כנדבת כשרים שלא אוכל" יותר ניכרים הדברים שנשבע, כיון שאומר בלשון שבועה,

Commented [YL167]
ד' ספרים או גם אחרים?

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

וא"כ אף אם בדעתו בתורת נדר, הוי רק דברים שבלב, ודומה ל"קרובן לא אוכל לך" שלא חל, דלא משמע כך מדבריו. ולפ"ז יש לדון באומר "כנדבת כשרים שאיני אוכל לך" יותר משתמע דקרובן קאמר ד"שאיני" הוא לשון נדר, ולדינא צ"ע (רע"א).

(י) ⁷⁹² כינוי (יח) שבועה, כשבועה. ⁷⁹³ כיצד, שבותה או שבוקה שלא אוכל כבר זה, ⁷⁹⁴ או מומי, אומי. אבל אמר [באומתא] (באומתא) או באומי, בבי"ת, אינו כלום. ⁷⁹⁵ ואלו הכנויים הם כפי זמנם לבני אדם שלא היה בקיאים בטיב לשון הקדש, והכל לפי הזמן והמקום להוסיף בבינויים אלו או לגרוע מהם. הגה: ⁷⁹⁶ אותן שגילין לומר כלשון הקודש: אמונה, אעשה או לא אעשה (יט), אף על פי שהן כדברי זרזין מ"מ צעי התרה: (יח) כינוי כו' – עי' לעיל (סי' רז ס"?) (ש"ך).

(יט) אמונה שלא אעשה כו' – אע"פ אינו שם מלשון הקדש (ש"ך).

(יא) ⁷⁹⁷ אמרו: (לחבירו: שבועה שאיני אוכל לך, או: השבועה לא אוכל לך, או: לשבועה לא אוכל לך(כא), אסור לאכול עמו:

(כ) אמר וכו' – וכן "איסור לא אוכל לך", הוי שבועה (ב"מ).

(כא) לשבועה לא אוכל לך – פי' כמו "לא שבועה מה שלא אוכל" הא מה שאוכל הוי שבועה, ואף על גב דלעיל (סי' רז ס"?) קיי"ל לענין נדרים דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן שבועות שאני (ט"ז).

(יב) ⁷⁹⁸ אמר: השבועה שאוכל לך, נשבע שיאכל עמו. ואין חילוק בין הפציר (כב) בו תחלה שיאכל עמו, או לא הפציר. ⁷⁹⁹ ויש מי שאומר שאם הפציר בו תחלה שיאכל עמו, ואמר: שבועה שאוכל לך, אסור לאכול עמו:

(כב) בין הפציר כו' – פי' אפי' אם השיב תחלה "לא אוכל" והפציר בו ואמר "השבועה שאוכל לך", אפי' הכי "שאוכל" משמע (ט"ז).

Commented [YL168]
א הבנתי?

סימן רלח – דין שבועה שלא אוכל, סתם, או אם פירש, ובו כ"ג סעיפים:

(א) ⁸⁰⁰ שבועה שלא אוכל סתם, אסור בכל שהוא(א), אבל אינו חייב אלא על בזית. ⁸⁰¹ ואם פירש: כל שהוא, או שאומר: שלא אטעום, חייב בכל שהוא:

(א) אסור (אפילו) בכל שהוא – דקיי"ל חצי שיעור אסור מן התורה, רק קרבן או מלקות אינן אלא בזית (ט"ז וש"ך), אמר ש"לא אוכל תאנים וענבים", הוא מחלוקת אמוראים אם אסור בתאנים לבד ובענבים לבד או אינו אסור אלא בשניהם יחד, ועי' רמ"א לעיל (סי' רטז ס"ז) [דכל מקום שנאמר פלוני ופלוני משמע אפילו אחד מהם, עד שיפרוט לך שניהם ביחד] (רע"א).

(ב) ⁸⁰² נשבע שלא לאכול, אסור אף לשתות(ב), דשתייה בכלל אכילה. ⁸⁰³ אבל אם נשבע שלא לשתות, מותר לאכול(ג):

(ב) אסור אף לשתות – וחייב קרבן ומלקות על השתייה (ש"ך), עי' רמב"ם (שבועות פ"ד ה"ד) ששיעורו ברביעית (רע"א), ויש מקשים שצריך להיות מספיק במלא לוגמיו (רע"א * בית הלל).

(ג) מותר לאכול – ואין בזה אפילו איסור (ש"ך).

(ג) ⁸⁰⁴ שבועה שלא אוכל או שלא אשתה, ואכל או שתה מאכלים או משקים רעים שאינם ראויים לאכילה ולשתייה, פטור אבל אסור: @ NO MB:

(ד) ⁸⁰⁵ אמר: שבועה שלא אוכל נבילות וטריפות, ואכל, אינו חייב(ד) משום שבועה, שהרי מושבע ועומד מהר סיני הוא. ⁸⁰⁶ ואם אמר: שבועה שלא אוכל כל שהוא מנבילות וטריפות, ואכל פחות מכזית, חייב על השבועה ²²³, שהרי אינו מושבע(ה) מהר סיני על חצי שיעור ²²⁴. ⁸⁰⁷ וכן אם אמר שבועה שאוכל פחות מכזית(ו) נבלה וטריפה, חייב על השבועה:

(ד) אינו חייב – נ"מ גם היום לענין חולה, שמותר להאכילו נבלה, שא"צ להתיר שבועתו. מיהו היינו בנשבע כשהוא בריא, שהיה אז אסור בנבילות וטריפות, אבל נשבע כשהוא

²²³ עי' לעיל הערה 31.

²²⁴ עי' לקמן סי' רלט סק"ה(כה), שזה נלמד מריבוי לפי צד א'.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

חולה, כיון שאז מותר לו לאכול, אם כן חלה השבועה ויש להתיר לו. מיהו י"ל דאף בכה"ג לא חיילה השבועה כיון דמותר לו לאכול משום פקוח נפש, אם כן השבועה נמי לא חלה דנשבע ועומד מהר סיני על המצוה דפקוח נפש והוא נשבע לבטל מצוה זו, ועכ"ז יש להחמיר ולהתיר לו (ש"ך), עי' ש"ך, עי' בפמ"ג (מ"ד פתיחה להלכות פסח פ"א אות טו) שמקשה הרי זה איסור מוסף ואיסור חל על איסור (רע"א).

(ה) שהרי אינו מושבע כו' – אף על גב דאסור מ"מ אין מושבע עליו²²⁵ (ט"ז), חצי שיעור בבשר בחלב או כלאי הכרם יש ספק אם שבועה חל עליהם, שלא כתובים בתורה בלשון "אכילה", וי"א דהנשבע על חצי שיעור מבשר בחלב אין שבועה חלה דכלל שהוא יש איסור (פ"ת).

(ו) וכן אם אמר שבועה שאוכל פחות מכזית כו' – וי"א דאין השבועה חלה על חצי שיעור דאורייתא, מיהו ברישא הנשבע שלא לאכול כל שהוא מנבילה וטרפה, בזה יש צד שהוא חייב על השבועה אפילו בדעת הי"א, ויש להתיר השבועה ולא יעבור, ועי' לקמן (סי' רלט סק"ט?) (ש"ך).

(ה) ⁸⁰⁸נשבע שיאכל נבלה ומריפה וכיוצא בהן מאיסורי תורה, ה"ז לוקה משום שבועת שוא, ⁸⁰⁹בין אכל בין לא אכל: @NO MB@

(ו) ⁸¹⁰שבועה שלא אוכל נבלה ושחומה, ⁸¹¹או אפילו אמר: שבועה שלא אוכל, סתם, חלה השבועה (ו) גם על הנבלה. ⁸¹²וכן אם אמר: שבועה שלא אוכל תאנים, וחזר ואמר: שבועה שלא אוכל תאנים וענבים, חלו שתי השבועות (ח) על התאנים²²⁶. הגה: ⁸¹³הנשבע לקדש אשה פלונית, אם תרצה עד הפסח, ואחר כך נשבע שלא לקדשה, שבועה שניה חלה על ידי כולל, שהרי אינו מחויב (ט) לקדשה רק כשתרצה עד הפסח, וכלאו הכי אינו מחויב. ואם שבועה ראשונה היתה לתועלת האשה, או ע"י שידוכין, אין לו כח להפקיע זכותה ולפיכך כריך להתיר השנייה ולקיים הראשונה:

(ז) חלה השבועה כו' – כיון שכולל דברים האסורים עם דברים המותרים חלה גם על דברים האסורים מאחר וחלה השבועה על דברים המותרים וכן בתאנים אף על גב דאין שבועה חלה אשבועה כדלקמן (סעיף כ"א), שכלל חייל (ש"ך), נשבע שלא לשחוט פרה זו ולא בנה ביום זה ושחט לשתיים בו ביום אינו חייב על האחרון ולא הוי כולל, וצ"ע מאד (רע"א).

(ח) שתי השבועות – פי' אפי' השניה דתאנים משום כולל דענבים (ט"ז).

(ט) שהרי אינו מחויב כו' – במקורם של דברים איתא: מאחר והשבועה הראשונה היתה להנאת חבריו, אחר שאמר "כל זמן שיבקשנו פלוני", וגם נראה שאותה שבועה היתה על תנאי שידוכין שהיה בינו לבין האשה, ואין לו זכות להפקיע זכות אחרים, לפיכך יהיה נשאל על השניה, אבל הרמ"א הבין את זה בלשון "או", ועיקר כרמ"א שבכל צד יש לה תועלת בו, ולכן אין לו זכות לבטלו (ט"ז), ומתוך שחלה באותו זמן שאינו מושבע לקדשה חלה גם כן כשהוא מושבע לקדשה (ש"ך), עי' ט"ז, ועיקר דבמקורם של דברים מחדש ב' הלכות: א', שהראשונה קשה להתיר מפני שהיא לתועלת חבריו. ובהשניה אין ספק בהתירה, אלא השבועה השנית היתה על תנאי שדוכין עם אשה אחרת, נמצא בלא שבועה הראשונה היה משועבד לה לקדשה לשנית ע"י השדוכין, ואין לו זכות בשבועה השני' להפקיע זכות השדוך הראשון, דומה למש"כ לעיל (סי' רלד סס"ז), ומפני שני טעמים אלו פסק שיהא נשאל על השניה ולא על הראשונה (ב"מ).

(ז) ⁸¹⁴אמר: קונם אשתי נהנית לי (ו) אם אכלתי היום, ואכל נבילות וטריפות, אשתו אסורה, דחשיב שפיר אכילה:

(י) אשתי נהנית לי – פי' לשון זה "שלא תהנה ממני" (עי' לעיל (סי' רלה ס"ב), ועוד יש לומר ד"שאני לא אהנה ממנה" ועל כן סיים בסתם אשתו אסורה על שני הדרכים האלו²²⁷ (ט"ז), וי"א דעיקר "שלא אהנה ממנה", וה"ה לענין שבועה שאם אמר "שבועה שאוכל" ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה או שתה משקים שאינם ראויים לשתיה או שאכל

:Commented [O169]

כון שיש קרבן?
ז"ל: א ראיתי להזכיר
בכאן דבר אחד והוא
לדעתני נקודה נפלאה:
כי הנה כבר בארנו
פעמים רבות דנהי
דקי"ל אין איסור
חע"א אם לא בא' מג'
פני' כולל ומוסיף
וב"א היינו לחייב
שתיים אבל מ"מ תרין
איסורין רביע עליה
וביבמות ל"ג נ"מ
לקוברו בין רשעים
גמורים ועפ"ב מהא"ב
בהשגות הר"א ז"ל
ונ"מ טובא כמ"ש
בפריי ל"ד צ"ח
איסורין מבטלין
למ"ש רבינו הגדול
התב"ש ז"ל. והשתא
חזינא למ"ש הש"ך
שם ב"ד רל"ח ה'
דנ"מ למי שנשבע על
נבילה דאין חל
וכשהוא חולה אח"כ
א"צ להתיר דאין
השבועה חלה ש"מ
דסובר דאין איסור
חע"א ואף תרין
איסורין אין רביע
כלל והוא פלא בעיני
וצ"ע לדינא טובא. גם
לענין טכ"ע צ"ע
ואי"ה בתמ"ו אבאר
עוד דנ"מ בע"פ אחר
חצות:

:Commented [O170]

אד מסובך לבדוק אם יש
גרסא טובה באוצר
החכמה.

²²⁵ עיי"ש בתוס' ד"ה דמוקי: ואפילו לר"י הסובר (יומא עג ע"ב) חצי שיעור אסור מן התורה ובכל שהוא נמי מושבע ועומד הוא, אמנם כיון דליכא אלא איסור בעלמא לאו מושבע ועומד חשיב ליה.
²²⁶ עי' לקמן סק"י(ח).

²²⁷ עי' גר"א לעיל הערה 69.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

נבילות וטרפות וכיוצא בהן פטור משבועת ביטוי, אבל אם אמר "שבועה שלא אכלתי" ואכל דברים שאינם ראויים לאכילה או נבלות וטרפות חייב, שאכילתן שמה אכילה, שהן חשובין אצלו שכבר אכלן, אבל להבא שנשבע שלא יאכל ונקרה מקרה ואכלן אינה אכילה, וכל זה שייך נמי לענין קונם כשתלה הנדר באוכל ולא אוכל (ש"ך) 228.

(ח) 815 אמר: שבועה שאוכל היום, ואכל עפר, יצא ידי שבועה דהא אחשביה אכילה(יא):

(יא) דהא אחשביה אכילה – דודאי כדי לקיים שבועתו עשה כן, אבל דאם כבר אכל היום עפר ואמר "קונם דבר פלוני עלי אם אכלתי היום", לא נאסר בדבר פלוני, שזה לא נחשב אצלו אכילה, וכן מוכח מזה דלעיל (סעיף ז) הביא נבלות וטרפות דהם באמת בר אכילה אלא שהם אסורים, אבל עפר לא (ט"ז), עי' ט"ז ועי' ש"ך סק"י (ב"מ).

(ט) 816 שבועה שלא אוכל, ואכל עפר, פטור, שאינו בכלל אכילה סתם. ואם פירש: שלא אוכל עפר, ואכלו, חייב בכזית. ובפחות מכזית, פטור אבל אסור(יב). וכן שבועה שלא

אוכל חרצן, פטור אבל אסור על פחות מכזית:

(יב) פטור אבל אסור – י"א משום חצי שיעור (ט"ז), י"א משום ספק, כיון שאנשים לא אוכלים אותו, כוונתו ב"כל שהוא" או לא, ולכן פטור ממלקות שאין לוקין מספק ואיסורא מיהא איכא וכן בחרצן (ש"ך).

(י) 817 שבועה שלא אוכל כבר זו, חייב על כל כזית וכזית שיאכל ממנה, ואסור אפילו בכל שהוא. שבועה שלא אוכלנה(יג), אינו חייב עד שיאכל כולה, אבל אסור אפילו בכל שהוא(יד). ומכל מקום אם שייר(טו) ממנה פחות מכזית, חייב כאילו אכלה כולה. הילכך אם אמר: שבועה שלא אוכלנה, ואחר כך אמר: שבועה שלא אוכל כבר זו, גם השניה חלה, שמתחילה לא נשבע אלא על כולה, אבל מקצתה יכול לאכול, ואח"כ נשבע על קצתה. וכשאוכל כזית ממנה, עבר על השניה. וכשנומר לאכלה, מתחייב בראשונה:

(יג) שבועה שלא אוכלנה כו' – וי"א בין שאמר "שלא אוכלנה" בין שאמר "כבר זה" אינו חייב עד שיאכל כולה (ש"ך).

(יד) אבל אסור אפילו בכל שהוא – קשה, שכן איתא לקמן (סעיף ט"ו) בשבועה שאוכלנה ונשרף מקצתה אמרינן שאין צריך לאכול המותר ומשמע דאפילו איסורא ליכא אם לא יאכל המותר וזה דומה למי שנשבע בפירוש ש"לא יאכל כזית ככר", דלא מיתסר בחצי שיעור, וצ"ע (ש"ך), עי' ש"ך ש"לא יאכל כסית ככר", וקשה הרי זה ראוי להצטרף לשיעור (ב"מ).

(טו) ומכל מקום אם שייר כו' – וי"א דאינו חייב עד שיאכל כולו (ש"ך).

(יא) 818 אמר: שבועה שלא אוכל כבר זו, שבועה שלא אוכלנה, אין השניה חלה(טז), שאי אפשר(יז) לו לאכול כולה אם לא שיאכל מתחילה מקצתה:

(טז) אין השניה חלה כו' – ומ"מ אם נשאל על הראשונה חלה השניה, דלא גרע מלקמן (סעיף כ"א) (ש"ך), וכן אם אמר שבועה שלא אוכל היום וחזר ונשבע על הככר שלא אוכלנה ואכלה כולה באותו יום אינו חייב אלא א', וי"א דשבועה שניה חלה, שבתחלה לא נשבע אלא ליומו ולבסוף נשבע על אותו ככר לעולם, וי"א דמ"מ לגבי אותו יום אין כאן תוספת ואינו חייב אלא א' (רע"א).

(יז) שא"א כו' – הלכך אין מקום לשניה לחול שכבר הוא מושבע על כל כזית וכזית ממנה (ש"ך).

(יב) 819 שבועה שלא אוכל תשע, וחזר ואמר: שבועה שלא אוכל עשר, אין השניה חלה(יח). 820 אמר שבועה שלא אוכל תשע אלו, שבועה שלא אוכל עשר, גם השניה חלה(יט). ואם

אכל תשע אלו ועוד אחד, עובר על ב' השבועות:

(יח) אין השניה חלה – שאי אפשר לאכול עשרה אא"כ אוכל תחילה תשעה, והוא נשבע כבר על תשעה (ט"ז).

(יט) גם השניה חלה – כשאומר "ט' אלו" ו"שבועה שלא יאכל י' דעלמא", הנהו י' דעלמא אי אפשר שיהיה בהן הני ט' שנשבע עליהם תחלה, שהרי מאלו ט' נשבע כבר ולא חלה. נמצא דאם אכל ט' אלו וי' דעלמא, היה חייב ב'. הלכך אם אוכל ט' אלו וא' דעלמא, ה"אחת" הזה, יש לו לצרף לט' דעלמא, שאם היה אוכל עוד ט' דעלמא הוי חייב עליה,

:Commented [j171]
בדוק אם אני צודק עי'
לעיל

:Commented [j172]
ינו חייב עד שיאכל
כולה – לבדוק ר"ן
בפנים
ועי' לקמן ש"ך סק"ח
שלא הבאתי את דבריו
שם שיש תוס' שחולק
על הר"ן שבשבועה שלא
אוכל זה כזית, ושאוכל
זה כולה, ותוס' סובר
ששניהם כזית

:Commented [O173]
ועי' ר"ן (&). ועיין בהר"ן
במה שדחה דעת
החולקים על איסור כ"ש
דסעיף א' ? לא מצאתי
ר"ן כזה

228 עי' לקמן סק"י(יא).

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

ואם כן מתוך שחל על עשרה דעלמא גם חל על ט' אלו, שיצטרף ה"אחת" הזה לט' אלו, בענין שיעבור על ב' שבועות. וצ"ע אם אכל ט' אלו וי' דעלמא אם חייב על ג' שבועות דומה לתאנים וענבים דאם אכל ג"כ הענבים חייב ג', ב' על התאנים וא' על הענבים (ט"ז וש"ך).

(יג) ⁸²¹שבועה שלא אוכל עשר, שבועה שלא אוכל תשע, יש כאן שתי שבועות. ואם אכל ט', עובר על השניה, וכשאוכל העשירית, עובר גם על הראשונה. והני מילי שלא נדר מכברות ידועות, אבל אם נדר מכברות ידועות, אינו חייב אלא אחת, שהרי בשבועה ראשונה נאסר בכל אכילה ואכילה שבהם: @NO MB@

(יד) ⁸²²שבועה שאוכל כבר זונ(כ) (כא), מקצתה נמי במשמע, שנשבע על כל בזית ובזית ממנה שיאכלנה. לפיכך נשרף מקצתה, חייב לאכול המותר, שהרי יוצא בו ידי שבועתו שנשבע על כל בזית ובזית ממנה שיאכלנה. ומיהו כשהיא לפנינו, צריך לאכול כולה:

(כ) שבועה שאוכל כבר זה - כצ"ל [שהיה גירסא "שלא אוכל כבר זו"] (ט"ז).

(כא) שם - מי שנשבע לתת לחבירו סך כך וכך ולא השיגה ידו אלא למקצת אותו הסך, מחוייב לקיים שבועתו במה שהשיגה ידו, ואין לומר כיון שלא יכול לקיים שבועתו כולה, לא מקיים מקצתה, ויש ראייה מהלכה שלנו שכן חלה שבועה על כל בזית ובזית, ה"ה כאן חלה השבועה על כל פרוטה ופרוטה מהסך, דעל כולה ועל מקצתה משתבע כיון דאיכא הנאה במקצתה, ולאפוקי נשבע ללכת למקום פלוני מסויים שאם אינו יכול להגיע שם, שאין לו ללכת למקום שיכול דהא ליכא הנאה באותו מקצת. ולענין מי שנשבע לאכול כבר זה, יכול לפטור את עצמו מהשבועה בכזית ממנה לבד. וא"ת שנשאל אותו, אם דעתו היה לאכול את כל הככר לא מיפטר עד שאוכל את הכל. וי"ל כגון דאמר "איני יודע מה היה בלבי" או שאמר "כוונתי היתה למה שיהיה מובן מלשוני" (פ"ת * רדב"ז).

(טז) ⁸²³שבועה שאוכלנה, לא יצא ידי חובתו עד שיאכל כולה. לפיכך נשרף מקצתה, אין צריך לאכול המותר (כב), שלא יצא בו ידי חובתו:

(כב) אין צריך לאכול המותר - דעל אכילה כולה נשבע ולא יצא באכילת מקצתה, ומזה רואים במי שנשבע לחבירו לפרוע לו מנה ביום פלוני ואירע אונס שלא היה לו כל המנה, לא כסף ולא שוה כסף באותו יום שהגביל לו, שפטור מן השבועה, כיון שלא יכול לקיים כמו שנשבע. עוד יש ללמוד מזה במי שנשבע לפרוע מנה ביום פלוני, ואם יעבור על השבועה יתן קנס י' זהובים, ופרע לו המחצה, שחייב לו הקנס כולו, כיון שהשבועה היתה על כל הסך דוקא. ואם אמר בלשון זה "שבועה שאשלם לך מנה ביום פלוני ואם לא אשלם לך המנה אתן לך הקנס י' זהובים", ונתן לו המקצת, נותן לו הקנס לפי ערך מה שעבר (ט"ז), עי' רדב"ז הוב"ד לעיל סק" (כא) (רע"א), עי' ט"ז, עי' חו"מ (סי' צז ס"ל) שלא מסדרים חוב למי שנשבע לפרוע את החוב, צ"ל דמיירי ההיא דסדור דבמה שמסדרין לו יש בו כדי לפרוע כל החוב דאי לא כיון דאינו יכול לקיים שבועתו אף אם לא יסדרו לו נמצא דאין כאן חיוב שבועה כלל ולמה לא יסדרו לו, ואפשר לחלק בין מתנה לחוב דהיכא דחייב ר' זוז ונשבע לתת אותם ליום נועד חייב ליתן כל מה שיש לו אף שאינו יכול לקיים שבועתו בהחלט, לפי שהשבועה חלה על חיוב הפרעון וכי היכא דחיוב הפרעון הוא על כל פרוטה ופרוטה שיש לו ה"נ חיוב השבועה חלה על כל פרוטה ופרוטה. אבל בנשבע ליתן מתנה ר' זוז אפשר דאם אין לו ר' אינו חייב ליתן מה שיש לו. ויש מי שהורה שמי שנשבע לפרוע לחבירו סך ידוע ואינו יכול לפרוע ויכול לפרוע מקצת חייב הוא לפרוע אותו מקצת דעל כולה ועל מקצתה נשבע כיון דאיכא הנראה במקצת וכו'. ומדבריו משמע דלא שאני ליה בין מתנה לחוב (פ"ת * מל"מ), ויש חולקים על הט"ז בזה וצריך לשלם מה שיש לו [עי' ש"ך סי' עג ס"ח ד"ה וי"א דאפילו] דעיקר השבועה בכיכר על הזמן, וכאן עיקרו על הפרעון והזמן רק מזרז שכל פרוטה יש בו חיוב לשלם ומה שנשבע לפרוע כולו היה לזרז עצמו בכל הפיריון אבל היתה דעתו גם על פרעון מקצת דעיקר שבועתו היתה לקיים מצותה פריעת חוב והמצוה במקצתו כמו בכולו (פ"ת).

(טז) ⁸²⁴שבועה שאוכל כבר זונ(כג), ואח"כ אמר: שבועה שלא אוכלנה (כד), הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא, שנשבע לבטל את המצוה ²²⁹לעבור על שבועתו ועבר

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

מיד אפילו אם לא יאכלנה, ואם יאכלנה, קיים שבועתו הראשונה ואינו עובר אלא על השניה.⁸²⁵ הלכך מוטב שיאכלנה (כה), כדי שלא יעבור גם על הראשונה. ואם אמר: שבועה שלא אוכל כבר זו, שבועה שאוכלנה, מיד עבר על השניה, ואם יאכלנה יעבור גם על הראשונה, הילכך מוטב שלא יאכלנה, כדי שלא יעבור גם על הראשונה.⁸²⁶ צבור שהחרימו על דבר, ואחר כך החרימו על הפכו, אם לא התירו החרם (כו) הראשון קודם שהחרימו השני, אין השני כלום. (ועיין לעיל סי' רכ"ח סעיף ל"ה(כז)):

(כג) שאוכל כבר זו כו' – ע"ל (סקי"ח ?) (ש"ך), נשבע לחבירו שלא יצא מדיבורו וקודם שיגיע דבר חבירו נשבע הוא על איזה דבר בסתם שהוא נגד מה שצוה עליו חבירו אח"כ לא חל השבועה השניה, אבל אם הדבר שמדובר בו, לא היה בעולם בשעת השבועה הראשונה ורק בשבועה שניה, אז כן חלה (רע"א * ראנ"ח).

(כד) שבועה שלא אוכלנה – כל שכן אם נשבע אחר כך שלא יאכל כבר זה, דלעולם כל שהשבועה האחרונה נגד הראשונה, יקיים הראשונה ולא האחרונה (ש"ך).

(כה) הלכך מוטב שלא יאכלנה – עי' חו"מ (סי' עג ס"ה) ודברי שם (ט"ז).

(כו) אם לא התירו החרם – וכן שבועה על חרם וחרם על שבועה וי"א דחלים זה ע"ז (רע"א).

(כז) וע"ל סימן רכ"ח סל"ה – כן צריך להיות [יש גרסא "ת"ת" ופי' שם סק"ז ? (ט"ז), ועמ"ש שם סקצ"ד ? (ש"ך)].

(יז) מי שנשבע על דבר, וחזר ונשבע לבטל שבועה הראשונה, ונשאל על שבועה ראשונה, יש להסתפק (כה) אי אמרינן שנפטר מידי שבועת שוא ותחזור שבועה שניה משבועת שוא לשבועת ביטוי, כיון שמצאה מקום לחול:

(כח) יש להסתפק כו' – או נימא מיד שנשבע השניה עובר משום שבועת שוא ושוב אינו נפטר אח"כ בשאלה על הראשונה ואין בשניה חיוב משום ביטוי (ט"ז), קשה על המחבר דלקמן (סעיף כא) וכן לעיל (סי' רכט סי"ג) פסק שחלה השבועה השניה, וכאן כתב דיש להסתפק בדבר, ואפשר דעת המחבר לחלק דשאני הכא כיון דהשבועה הב' היא נגד השבועה הא' וצ"ע, ועוד קשה דבחור"מ (סי' עג ס"ה) בנשבע שבועה שניה לפרוע לבטל הראשונה אם ימצא פתח לשבועה הראשונה ויתירוה לו ימכור ויקיים שבועה שניה. אלא צ"ל דיקיים שבועה ב' מטעם שמחויב לפרוע, ולא מטעם שבועתו וצריך עיון, ומ"מ לענין דינא נראה דאם התיר הראשונה יש להתיר השבועה שניה גם כן (ש"ך), וי"א דמקור דברי השו"ע לעיל (סט"ז) הוא מן הירושלמי דאין תקנה להשבועות שוא מדכתב "מוטב וכו'", ולא כתב תקנה שישאל על הראשונה ותעשה השני בטוי ויקיימנה. ומה שהש"ך מדמה סעיף זו לסעיף ט"ז קשה, ועיקר דאינו דומה, ועי' לקמן סי' רלט סק"מ), דכל נדר או שבועה שלא חלה בשעה שיצאה מפיו לא חלה אחר כך²³⁰ (ב"מ).

(יח) הנשבע לפרוע לפלוני מנה בחדש אדר, ואחר כך נשבע לפרוע לאחר באותו זמן, וכתב בשטר הראשון: כל זמן שיתבענו (כט), וכן בשני, ועכשיו בא השני לתובעו, כל זמן שלא תבעו הראשון, חייב לפרוע לשני(ל), שהרי מצאה השבועה מקום לחול. אך אח"כ יש לו לקיים הראשונה, אם יכול:

(כט) כל זמן שיתבענו כו' – עי' חו"מ (סי' עג ס"ו) מי שנשבע לפרוע לחבירו חייב אף על פי שלא תבעו לפרוע מדהוצרך כאן לומר שכתוב בפירוש "כל זמן שיתבענו", ודלא כסמ"ע שם²³¹ (ט"ז).

²³⁰ עי' רע"א לקמן סכ"א (לא הבאתי דבריו) שלומד שהשבועה תלוי ונוחת כאשר הותר השבועה הראשונה.

²³¹ ז"ל השו"ע: הנשבע לחבירו לפרועו קודם שיעבור זמן פלוני, אף על פי שלא תבעו בתוך הזמן, עדיין השבועה במקומה עומדת.

מאיר המשפט: עדיין השבועה במקומה כו' – פי' ולא אומרים שכיון שעבר הזמן, ולא תבעו, בטל השבועה, אלא כל זמן שיתבענו, חייב מכה השבועה לשלם לו, כי הזמן נעשה לזרז ושימהר לפרוע ועיקר השבועה היא על הפרעון (סמ"ע), עי' סמ"ע ואף שנשבע לפרוע לזמן פלוני סתם, אין חומר השבועה מחייבו לשלם מעצמו עד שיתבענו המלוה, אף אם הוא בעיר (ש"ך), וכן כשהשביעו חבירו לתועלת חבירו נוקטים שהשבועה תלויה אם יתבענו וכל זמן שלא יתבענו אינו עובר (ש"ך * תורת אמת), עי' סמ"ע ויש חולקים וס"ל דהנשבע לפרוע לחבירו חוב שעליו ליום פלוני, אם חבירו בעיר ביום פלוני ולא פרע לו עבר על שבועתו אפילו שלא יתבענו חבירו, ומקור דברי השו"ע מדובר

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(ל) חייב לפרוע לשני - אף על פי שאין בידו אלא כדי לפרוע לא', ועי' בחו"מ (סי' עג ס"ו) (ש"ך).

(יט) נידוי או איסור חל על השבועה, והאומר: קונם אשתי אסורה לי אם לא אוכל היום נבילות ומריפות, אם לא אכל, אשתו אסורה. וכן אם אמר: הרי הוא מנודה אם לא יאכל היום נבילות ומריפות, אם עבר היום ולא אכל, הרי הוא מנודה, ⁸³⁰ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה, שאומרים לו: לא תאכל, ותתנדה: @NO MB

(כ) ⁸³¹נשבע על כבר זה שלא יאכלנה, ואכלו, ואפילו כולו, נשאל עליו ונפטר משבועתו(לא):

(לא) נשאל עליו ונפטר - שהחכם עוקר השבועה מעיקרה וכאילו לא היתה (ש"ך), י"א דוקא במקום שיש עונש קרבן או מלקות אבל במזיד ולא התרו בו אינו נשאל עליו ויש חולקים, שכן אין מלקות בזה"ז ואעפ"כ פסק כאן בש"ע להלכה (רע"א), וי"א דאין היתר באכלו כולו בזה"ז דליכא מלקות, וכן דעת הרמ"א (לעיל סי' רל) ומה שלא הגיה הרמ"א כאן, היינו כי מה הפסד בהתרת שבועתו אולי הלכה כצד שמועיל התרה (פ"ת).

(כא) ⁸³²שבועה שלא אוכל כבר זה, שבועה שלא אוכל כבר זה, אין השניה חלה(לב).
⁸³³ואם נשאל על הראשונה, חלה השניה(לג):

(לב) אין השניה חלה - עי' לעיל (סי' רכט ס"ג סק"?) (ט"ז), עי' לקמן (סי' רלט סי"ג סק"?) (ש"ך), וה"ה אם אסרו תחילה בנדר אין השבועה חלה עליה (ב"מ).

(לג) חלה השניה - שהחכם עוקר הנדר מעיקרו וכאילו לא היתה השבועה הראשונה כלל ונמצא שניה חלה למפרע אבל בהפרת הבעל דמיגז גיז ואינו עוקר הנדר מעיקרו אף שהפר הראשונה אין השניה חלה (ש"ך).

(כב) ⁸³⁴הרי שאכל באותו היום, ואמר: שבועה שלא אכלתי היום, שבועה שלא אכלתי היום, יש כאן עונש(לד) שתי שבועות לשקר:

(לד) יש כאן עונש כו' - דלא אמרינן אין שבועה חלה על שבועה אלא בשבועת ביטוי דלהבא שחוזר ואוסר עליו את האיסור וה"ל נשבע לקיים את המצוה, אבל בשבועה שלעבר משנשבע שבועה הראשונה יצתה מפיו לשקר והלכה לה והשניה שבועה אחרת היא לעצמה וחייב עליה (ש"ך).

(כג) ⁸³⁵מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, אפילו בשבועות, לפיכך אם נשבע ליתן שום מתנה(לה), יכול ליתנה כך:

(לה) ליתן שום מתנה - דוקא לעשיר אבל לעני או לצדקה לא כדלקמן (סי' רנח סק"לד) (ש"ך), עיין סמ"ע (סי' רמא ס"ו) 232, ומשמע מהש"ך לא כך (ב"מ), וי"א שכל דברי הש"ך בנויים על שיטתו שאמירה לגבוהה כמסירה להדיוט גם לעניים, ולכן אין צורך של כתיבה ומסירה בשט"ח הניתן לעניים, ועי' רמ"א סי' רנח ס"ו שצריך כתיבה ומסירה, ולפי זה מהני גם כן מתנה על מנת להחזיר ולכן הרמ"א השמיט זה בצדקה (פ"ת * פתח הבית).

סימן רלט - נשבע על דבר שאין בו ממש או לבטל המצוה, ובו י"ז סעיפים:

(א) ⁸³⁶דין השבועה כדין הנדר לכל דבר, בין לענין שצריך שיוציא בשפתיו ⁸³⁷בין לענין(א) שנתכוין לומר פת חטים ואמר פת שעורים או פת סתם, ⁸³⁸בין שהולכין(ב) בה אחר לשון

Commented [j1174]
א הבאתי את דברי
הפ"ת

באומר "כל זמן שתבעני", וע"כ אמר כן זה כדי שישלם תוך הזמן, ואין ידוע איזה זמן ושייך כן אפילו רגע אחד קודם הזמן הקבוע (ט"ז), עי' סמ"ע וש"ך, אבל בט"ז חולק וס"ל דחומר השבועה מחייבו לשלם בלא תביעה, וכן משמע ביו"ד (סי' רכח סל"ט) (קצה"ח), ראובן שהשליש שט"ח ביד שלישי דלא כאסמכתא, באם שיעבור הזמן ולא יעמיד לחבירו הסחורה שהתחייב עצמו להעמיד לזמן המוגבל, שיתן השליש השט"ח לחבירו בלי שום פקוק בעולם, וכשבא הזמן לא תבע חבירו הסחורות, ואח"כ בא חבירו שיתן לו השליש השט"ח. פטור ראובן מאחר שלא תבע חבירו הסחורות באותו זמן, אמנם חבירו מחויב לקבל הסחורה אף לאחר זמן המוגבל (פ"ת).

²³² ז"ל הרמ"א: הנודר לחבירו ליתן לו מתנה לא מהני אם נותן לו על מנת להחזיר.
וזה תמצית דברי הסמ"ע: היינו דוקא בזה דנדר ליתן לחבירו שמשמע שנדר על דעת חבירו, משו"ה צריך ליתן לו מתנה גמורה, אבל נדר או נשבע סתם ליתן מתנה, יכול ליתן אפילו על מנת להחזיר וכמ"ש המחבר (יו"ד סי' רלח סכ"ג).

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

בני אדם, ⁸³⁹בין לענין הקמתה וביטולה(ג), ⁸⁴⁰בין לענין תנאי(ד). ⁸⁴¹ויש אומרים שכשם שנדרין(ה) זרוזין והבאי ואונסים ⁸⁴²ושננות מותרים²³³, הוא הדין לענין שבועה, ⁸⁴³והוא שכשנשבע שבועת הבאי לא יהא מעמיד דבריו(ו) לומר שודאי ראה באותו דרך כיוצא מצרים, דאם כן אסור הוא. ⁸⁴⁴וי"א דשבועות הבאי בכל גוונא אסורות. ומדברי הרמב"ם(ז)⁸⁴⁵ נראה דשבועות זירוזין אסורות. וגם בשאר שבועות(ח) נראה מדבריו שאף על פי שפטור מקרבן, איסורא מיהא איכא(ט). הגה: ⁸⁴⁶יהאודי שנגנז לעודל כוכבים וחייבוהו ליטע צמח על שרץ, ויודעים שנגנז לשקר, יכופוהו שיתפטר עם העודל כוכבים ולא יטע לשקר, אפילו אם היה אנוס(י) על השבועה, הואיל ויש חילול השם בשבועתו. ⁸⁴⁷ואם היה אנוס וליכא חילול השם(יא) דבר, מצטל השבועה בלבוש(יב), הואיל והוא אנוס בשבועה, כדלעיל סי' רל"ב:

- (א) בין לענין שצריך שיוציא בשפתיו בין לענין כו' - כדלעיל (סי' רי"א) (ש"ך).
 (ב) בין שהולכין כו' - עי' לעיל (סי' רי"ז) (ש"ך) וכן שהולכין אחר כוונת הנודר כדלעיל (סי' רי"ח) (ש"ך) וכן לכל שאר דברים (ש"ך).
 (ג) בין לענין הקמתה וביטולה - כדלעיל (סי' רכ"ד) (ש"ך) וסי' רל"ד (ש"ך).
 (ד) בין לענין תנאי - לעיל (סי' ריא"ס) (ש"ך).
 (ה) שכשם שנדרים כו' - כדלעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך).
 (ו) לא יהא מעמיד דבריו - כגון שיאמר "יאסור ככר זה עלי בשבועה אם לא ראיתי בדרך הזה כעולי מצרים", ואומר בפירוש שאינו מתכוין להבאי בדרך הפלגה, אלא שודאי ראה, אז הככר אסור (ש"ך), גם בנדרים הדין כן כדברי הרמ"א לעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך), וה"ה אם מעמיד דבריו בשבועות זירוזין, ואחרים שחייב (ש"ך * פרישה).
 (ז) ומדברי הרמב"ם כו' - ולעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך) כתבו המחבר והרמ"א בסתם שלא כדברי הרמב"ם (ש"ך).
 (ח) וגם בשאר שבועות - משמע דגם בשבועות אונסים איסורא איכא וצריך התרה אם נשבע לאנס שיאסרו עליו פירות פלוני אם אינן מבית המלך יש להתיר ולא יעבור ועיקר שזה מותר ואין צריך התרה, ועי' לעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך).
 (ט) איסורא מיהא איכא - כלומר וכשנשבע יש להתירה, אבל אין ר"ל דאסור לכתחלה לישבע, דזה פשיטא דגם בנדרים אסור כדלעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך).
 (י) אפילו אם היה אנוס כו' - פי' שהוא אנוס בשבועה מחמת ערכאותיהם, שאם לא ישבע, ידונו אותו במיתה כדיניהם, מ"מ כיון דיש לו ויכול להתפשר, יעשה פשרה, שלא יתחלל ש"ש כו', אבל אם אין לו במה להתפשר, אנוס גמור הוא, ואף בדיאכא חילול השם ישבע ומבטל השבועה בלבו, ועי' לעיל (סי' קנ"ז) (ש"ך) שאין מחויב להרג ולא לעבור, ומיהו יש לסייעו בכל מה דאפשר גם בשל אחרים כדי שלא יתחלל שם שמים (ש"ך).
 (יא) ואם היה אנוס וליכא חילול השם כו' - כלומר שהוא אנוס מחמת ערכאותיהם וליכא חילול השם, אף על פי שיש לו ויכול להתפשר, מבטל השבועה כו' (ש"ך).
 (יב) מבטל השבועה בלבו - עי' מש"כ לעיל (סי' רלב"ס) (ש"ך) וסי' קכ"ז (ט"ז), עיי"ש דברי (סק"ך) (נקה"כ).

(ב) ⁸⁴⁸תקיעת כף, דינה כדין שאר שבועות ויש לה התרה²³⁴. ⁸⁴⁹ולכתחלה לא יתירה רק במקום שמתירין שבועה, וע"ל סימן ר"ג ור"ל²³⁵. ⁸⁵⁰והני מילי כשהיא דרך שבועה, אבל כשהיא בדרך הסוחרים שתוקעים כפם זה לזה לקיים המקח, אין לה דין שבועה כלל(יג). הגה: ⁸⁵¹הגביה ידו ואמר: אני תוקע כפי לשמים או לאורי, כריך התרה. הנותן תקיעת כף לחצירו, ותלה בדעתו(יד), יכול למחול לו. ואם לא תלה בדעתו, רק עשאו דרך שבועה, לא יוכל למחול לו ובעי התרה(טו):

- (יג) אין לה דין שבועה כלל - כמ"ש בחו"מ (סי' רא"ס) (ש"ך).
 (יד) ותלה בדעתו כו' - ע"ל (סי' רכ"ז) (ש"ך) וסי' קכ"ז (ט"ז) וסי' קכ"א (ב) (ש"ך).

²³³ עי' לעיל סי' רלב"ס.

²³⁴ עי' מלואים אות ב.

²³⁵ י"א דתקיעת כף אין לה התרה אלא על דעת מי שתקע לו (ט"ז חו"מ סי' קכ"ט ס"ה), ועיי"ש בט"ז שלא היה לשו"ע ורמ"א שו"ת המהר"ם הזה.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' – סי' רסט')

(טו) ובעי התרה – עי' קצה"ח (סי' פז סל"ד ד"ה התוקע כפו)²³⁶ שמחלק דתקיעת כף לשעבר לא הו' כמו שבועה, ואם אמר תחלה "אני נותן תקיעת כף" הו' ענין שבועה (רע"א), אחד שתקע כפו לחבירו על דבר מה ותובע אותו שיקיים תקיעת כפו שהוא במקום שבועה והנחבע משיב שלא נתן לו ת"כ שהיא שבועה רק מה שמנהג סוחרים ליתן זה לזה, עי' רמ"א (חו"מ סי' פא סכ"ח)²³⁷ כל שלא יאמר בפירוש אני נותן לך תקיעת כף לא הו' לשון שבועה כי לשון ת"כ הו' שבועה כדכתיב כל העמים תקעו כף תקעת לזר כפיך ומ"מ במקום שנוהגין לקנות ע"י כך הא קניה גמורה (ועי' חו"מ סי' רא ס"ב), וא"כ בנדון דידן כיון שאמר שלא הו' בדעתו לשום שבועה ולא הזכיר כלל לשון ת"כ אין כאן שבועה כלל דל"ל שישביע על זה אלא יזהירו אותו ב"ד על שבועתו כמש"כ הרמ"א (חו"מ סי' פז סל"ד)²³⁸ וישבע על כך שלא היתה כוונתו בתורת ת"כ שהוא שבועה (רע"א * שבו"י), אין לתקיעת תכף דין שבועה (רע"א * ש"י למורא), אין לו שום חיוב אלא משום שארית ישראל לא יעשו עוולה [דלא כטור – שי למורא], ואין בו משום מחוסר אמנה (רע"א * תשב"ץ), לא החמירו בתקיעת כף אלא כשנותן תקיעת כף לאדם לעשות לו דבר לאותו אדם בעצמו (רע"א * ש"ך).

(ג) שבועה חלה (טז) על דבר שאין בו ממש, כגון שנשבע שלא יישן או שלא ידבר. הגה: ⁸⁵²נידונו (יז) יס לו דין שבועה. ⁸⁵⁴וי"א דלנון לחומרא, שחל על כל דבר שחל עליו השבועה ועל כל דבר שחל עליו הנדר:

(טז) שבועה חלה כו' – שהשבועה חלה על גוף האדם והגוף יש בו ממש, אבל הנדר חל על החפץ וזה הטעם נמי בחילוק לענין דבר מצוה (סעיף ד', ועי' סי' רטו ס"ז), דאין על החפץ חיוב לקיים המצות (ט"ז וש"ך), אף על גב דנדריים אין חלין על דברים שאין בהם ממש אלא מדרבנן כדלעיל (סי' ריג ס"ז) (ש"ך).

(יז) נידוי כו' – שמתא חרם ונידוי הכל אחד הוא ואין להקל ונותנים להם ²³⁹חומר שבועות וחומר נדריים (ש"ך), תרי גווני חרמים היו, היה חרם נכסים וזה מיתסר חפצא הוא. אבל החרמים שהיו בתקנות או במה שמשמת או מנדה למי שיעבור או אם הוא בעצמו יעבור אינה אלא שבועה והעיקר שאינו היה חל על דבר מצוה (ב"מ), וי"א דנידוי איסור חלים על שבועה, אבל תקנת הקהל הו' שבועה, ואין שבועה חל על שבועה (ב"מ * רשב"א), קבלת חרם ונידוי שלא יקח אשה על אשתו הו' שבועה, שהרי קבלה בלשון שבועה, ואינה חלה על דבר מצוה, ולכן אם אין לו בנים ממנה יכול לקחת עוד אשה, אבל מאחר וכלל בשבועתו כל נשים, והרי באילונית וכדומה אי אפשר לקיים פו"ר, ולכן בגלל שכולל נשים שאין בהם מצוה, חלה שבועתו (ב"מ * ריב"ש), עי' ריב"ש הנ"ל, וקשה שהרי שבועה זו אינה חלה, משום שהם שני הפכים, שאם יקיים שבועתו יעבור על המצוה ואם יקיים המצוה יעבור על שבועתו. אבל בנידוי, יקיים המצוה ויהיה בנדוי (ב"מ * מל"מ), חרם שמטילין צבור קודם מעשה אינו אלא לאסור אותו דבר, אבל לא שיהיו חייבים לנהוג עמו כדין מנודה ומוחרם, לפי שכיון שבמקצת חרמות הן רגילין לפרש שכל העובר יהא דינו כדין מוחרם ומנודה, הא משמע דכל שלא פרשו כן אין דעתם אלא לאסור אותו דבר ולא להטיל חרם ונדוי אף על פי שהן רשאים בכך, אבל אדם שקיבל על עצמו שאם יעשה כך וכך יהא מוחרם ומנודה לכל ישראל מוכח שלא לאסור על עצמו הדבר אמר כן והרי אדם יכול לנדות עצמו ואין להחיר נדויו עד שינהג נדוי שלשים יום כיון שהקל בו ועבר עליו, אלא א"כ יראה למתירים שהיה שוגג בזה ולא היה סבור שיהא חייב לנהוג כדין מנודה, וא"כ אפילו אם יקבל עליו נדויו ראוי להתירו לאלתר (ב"מ * ר"ן), ואפשר דהריב"ש הולך בשיטת הר"ן ולא קשור לדברי הרשב"א, וצ"ע. עכ"פ מדברי כולם נלמד דלא כהש"ך (ב"מ).

(ד) ⁸⁵⁵שבועה אינה חלה על דבר מצוה (יח), בין שהוציאה בלשון שבועה שאמר: שבועה שלא אשב בסוכה, בין שהוציאה בלשון נדריים (יט) שאמר: ישיבת (כ) סוכה עלי בשבועה. הגה: ⁸⁵⁶ודוקא בנשבע על המנחה לחוד, אבל אם נשבע עליה כולל, חלה גם כן על דבר מנחה, וכמו שנתבאר לעיל סימן רל"ז וסימן רל"ח:

²³⁶ הוב"ד במלואים אות ב.

²³⁷ הוב"ד במלואים אות ב.

²³⁸ הוב"ד במלואים אות ב.

²³⁹ כולם או רק חרמים?

מאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(יח) דבר מצוה - מי שנשבע שלא ישבע שלא יאכל בשר ועבר ע"ז ונשבע שלא יאכל בשר. אם השבועה שניה חלה עליו ואסור לאכול בשר או לאו משום דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני א"כ לא חלה כלל השבועה שניה, והוא תלוי במח' בחו"מ (סי' רח ס"א)²⁴⁰, הנה דעת מהרי"ט דכיון שכבר נשבע ועבר על שבועתו שוב אין כאן הקפדת התורה אם יקיים שבועתו השניה שלא יאכל ובין יאכל או לא יאכל העבירה עשויה ונגמרא ואין לה משך זמן אח"כ. ולפי המהריט"ץ דכל שאם נאמר שאין המעשה כלל יש בזה תיקון העבירה מבטלינן המעשה וחשבינן כאלו לא נעשה כלל א"כ גם בזה י"ל דמעשה השבועה השניה בטלה ונתקן האיסור בזה (פ"ת * בית אפרים). נשבע שלא יאכל פירות אלו וכיוצא והיו פירות אלו של הקדש או של נטע רבעי אין שבועה חלה עליהם

²⁴⁰ עי' לעיל סי' רכח סק"ק(קכב). ועי' מאיר המשפט על חו"מ סי' רח ס"א: ז"ל הרמ"א: מקח שנעשה באיסור כגון: וכו', [הגה] וכן אם נשבע או נדר שלא למכור ועבר ומכר, ונתקיים בקנין או באחד מדרכי ההקנאות, המקח קיים וכו'.

וז"ל המאיר המשפט: וכן אם נשבע או נדר שלא למכור ועבר ומכר כו' - וי"א דהנשבע או קיבל עליו בחרם שלא יתן דבר או שלא ימכור או שלא ימחל או שאר דברים, ועבר השבועה ומכר או נתן, דאין במעשיו כלום, וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' רל) (סמ"ע), אמנם י"א דהיכא דאפשר לעשות בהיתר ועשה בעבירה, קנה, משא"כ בנשבע, ולמסקנה הוי ספיקא דדינא והמוציא מחבירו עליו הראיה (ש"ך), וי"א דכל שיש איסור בענין מצד עצמו אומרים אי עביד לא מהני, משא"כ במוכר בשבת שהאיסור מצד שהיום גורם, ומש"ה נמי בנשבע שלא למכור נכסיו, הוי האיסור מצד השבועה ולא מצד המכירה עצמה והויא מכירה בדיעבד. ומש"ה נמי במקח שנעשה באיסור, אין האיסור בעיקר המכירה רק בתוספת דמים, ע"כ אי עביד מהני (ט"ז), קהל שגזרו חרם שלא ימכר היין ביותר על ה' דינרין למדה, והיתה ההסכמה שהחרם והקנס הוא על המוכר שמלבד שיעבור על החרם יענש בממון אך לא גזרו על הלוקח, ועבר ראובן ומכר לשמעון בז' והענישו הב"ד את ראובן סך מעות על שעבר על החרם ופרע הקנס טרם הספיק שמעון לפרוע לראובן דמי היין. המקח קיים, אלא שנזקק לו מה שהוא היתר בלבד, ואפילו אם נטל שבע באיסור, יחזיר. כמו מי שעבר על שבועת התורה וכתבית של תורה שיוצא' בדיינין דחרם חמיר כשבועה (ש"ך * האלשיך), וי"א שאין במעשיו כלום, ולכן אם יש חרם שלא לשחק בקלפים ושחקו תמורת כסף, המרויח חייב להחזיר את הכסף (רע"א * הבני חיי), ואם מכר ע"י השליח י"ל דהמכר בטל דאין שליח לדבר עבירה אף דהשליח לא נשבע מ"מ תלוי במחלוקת הפוסקים, ד"א שההלכה של אין שליח לדבר עבירה היינו דווקא במי שחייב באיסור זז, או דווקא במי שיכול לעשות או לא לעשות. גם י"ל דאף לשינא דבר חיובא. דוקא בכהן שאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה דאין על השליח שייכות חיוב דגרושה ואינו מזהר על לאו זה כלל, אבל הכא דהשליח ג"כ בר חיובא ומוזהר על לאו דשבועה. ואם נדון דהמכר בטל, יש לדון אם נשבע שלא למכור ועבר ומכר בתנאי דהתנאי בטל ומעשה קיים כיון דאין לקיים המעשה ע"י השליח, ועיין דברי לקמן (סי' רלה ס"א ד"ה מקחו מקח) [ואם מכר על תנאי התנאי קיים, ואין חסרון בזה שקטן מתנה תנאי] (רע"א), וי"א דאין קידושין של כהן לגרושה על ידי שליח מאחר ואין שליח לדבר עבירה (רע"א * המקנה). וי"א דההלכה של כל מה שאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הוא דווקא במה שהוא עושה לעצמו ואין לאחרים חלק בו בזה אמרינן אי עביד לא מהני, אבל אם הוא עושה איסור וחבירו אין עושה איסור בזה כו"ע מודים דמהני, דיכול לומר מה איכפת לי במאי דעבדת איסור' הלא כבר עברת על האיסור, ואפילו אם יתבטל המקח מ"מ כבר עבר על שבועתו כיון דהקנה לו בקנין גמור (רע"א * הפמ"א), ודוקא במקום שאם אנו מקיימין מעשיו מבטלינן מה דאמר רחמנא, כגון בתמורה, וכן במכירה דחרמים ובגירושין דאונס, משא"כ במכר בשבת, שאסרו חכמים רק מעשה המכירה מחשש שלא יכתוב, ולא הקפידו על קיום המכירה רק על מעשה המכירה, ומעשה המכירה כבר עבר ולא מתקנין דברי חכמים, וקיום המכירה הוא בהיתר דאיסורא דעבד עבד. וזהו כונת הש"ך במה שכתב כיון דאפשר לעשות בהיתר (נתה"מ), ע"כ לא קאמר המרדכי [אשר הוא מקור לדברי הסמ"ע] אלא בנשבע לחלוטין שלא למכור דבר זה שאז א"א בשום אופן שימכור כ"א שיעבור על השבועה הרי גוף המקח נעשה באיסור, אבל אם נשבע שלא למכור כ"א בידיעת פלוני ועבר ומכר עד שלא שאל את פלוני, א"כ המקח היה יכול להיו' בהיתר רק מה שעשה בלי ידיעת פלוני עשה הוא איסור והרי זה דומה לשוחט בשבת ויוה"כ כו' (פ"ת יו"ד סי' רל), וי"א שהעושה קנין שנשבע עליו, לא חל, וי"א דכל הפרשה של "אי עביד לא מהני" היא רק במצות התורה ולא במה שהוא יוצר לעצמו, והוה ספיקא דדינא. ואפילו לצד הראשון, כל שנשבע שלא ליתן מתנה לפלוני, ונתן, הרי עבר על שבועתו, אפילו אם אומרים שלא קנה, ועוד אין ודאות שבתמורה אי עביד לא מהני, ולכן לכו"ע חלה הקנין, אולם אם היה הקנין ע"י עדים כדרך שכותבין וקנינו מיניה בזה יש לדון דכיון דעובר על השבועה אמרינן דאין שלד"ע ובטל הקנין (פ"ת אה"ע בשם רע"א), ועיקר דלא כסמ"ע, ואין לחשוש לשיטת המרדכי שבנשבע אי עביד לא מהני (פ"ת אה"ע בשם נוב").

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

משום דמושבע ועומד מהר סיני הוא, ואפילו כשיפדה אותם מיד גזבר, אין שבועה חלה עליהם (פ"ח).

(יט) בין שהוציאה בלשון נדר כו' - ואף על גב ד"א לעיל (סי' רו ס"?) דנדר שהוציאו בלשון שבועה לא מהני, מודה בשבועה שהוציא בלשון נדר דמהני אם הוא חל על דבר מצוה (ט"ז ו"ש"ך).

(כ) שאמר ישיבת כו' - אין להקשות הא הוה ישיבת סוכה דבר שאין בו ממש, דלא מקרי אין בו ממש אלא כשאנו מזכיר החפץ, שאינו מדבר ממש. אבל כשמזכיר החפץ הנאסר, דבר שיש בו ממש הוא. ולפי זה לעיל (סי' רלד ס"א) באומרת "יקדשו ידי לעושיהן" לאו דוקא באומרת אלא אומרים נעשה כאומרת כיון שהזכירה הידים (ט"ז), יש להחמיר לענין מעשה באומר "ישיבת סוכה עלי בשבועה" (ש"ך), ואם ישב לוקה (ש"ך * סמ"ג), אבל "שבועה שלא אשב בסוכה" אינו חל (ש"ך).

(ה) מלמד שנשבע שאם לא יפרעוהו תוך ו' שבועות יבטל הילדים מלמודם עד שיפרעוהו, השבועה חלה, דמצוה לאו עליה רמיא אלא על אבות הנערים: @NO MB@
(ו) הנשבע על דבר מצוה דרבנן (כא), כגון שלא להדליק (כב) נר של חנוכה או שלא לקרוא המגילה, השבועה חלה (כג). וכן אם נשבע לקיים מצוה דרבנן, חייב משום שבועה אם מבטלה. והוא הדין לדבר שהוא (כד) מדרש חכמים שאינו מפורש בתורה. במה דברים אמורים, בנשבע שלא לעשות מצוה דרבנן, או לעשות, אבל אם נשבע לעבור על מצות לא תעשה, אפילו היא דרבנן (כה), לא חלה עליו שבועה:

(כא) על דבר מצוה דרבנן - עיין מ"ש לעיל (סי' רכח ס"ג?) (ט"ז).
(כב) שלא להדליק כו' - ויש חולקים וכופין שישאל על נדרו וכן עיקר, עי' לקמן (סי' רמו ס"?) (ט"ז).

(כג) השבועה חלה - ה"ה הנשבע שלא לילך לבהכ"נ להתפלל עם הצבור, דתפלה עם הצבור היא דרבנן (פ"ח).

(כד) וה"ה לדבר שהוא כו' - ע"ל (סי' רלו סק"ג?) (ש"ך), וכן בנשבע שלא ללמוד, שאם רצה פטר עצמו בק"ש שחרית וערבית ושאר חיוב הלימוד אינו מפורש בקרא (רע"א)²⁴¹.
(כה) דרבנן כו' - עי' לעיל (סי' רלח ס"ד) דבנשבע לאכול פחות מכזית נבלה חייב בשבועה אף על גב דחצי שיעור אסור מן התורה כיון שאין לוקין עליו מן התורה, אלא צ"ל שכוונתו כאן דאין השבועה חלה שיעבור עליה אלא יש להתירה, וכן בסימן רל"ח, ר"ל חייב על השבועה לענין שצריך התרה, וי"א דאיסור דרבנן חמור יותר מחצי שיעור שאסור מן התורה, שחצי שיעור נלמדת מריבוי, ואין עליו לאו מיוחד לאיסורו, מה שאין כן כשהוא אסור מדרבנן דאיכא לאו דלא תסור ועוד דדבר שהוא מדרבנן איכא למימר העמידו דבריהם כשל תורה, ואע"פ שיש צד דהשבועה חלה לענין קרבן ומלקות, מכל מקום כופין אותו שישאל על שבועתו ולא יעבור, אפילו נשבע בכולל דברים המותרים עם דברים האסורים לא יעבור אלא יתיר שבועתו וי"א דאפילו בנשבע לבטל מצוה דרבנן כופין אותו ואף על פי שמפשט דברי כל הפוסקים וכן לעיל (סי' רטו ס"?) לא נראה כן מ"מ יש להחמיר וי"א דמעיקר הדין חלה השבועה אבל ודאי לכוף שישאל על נדרו (ש"ך), י"א דאותם שקיבלו עליהם תקנת רבינו גרשום מאור הגולה שלא יגרש את אשתו שלא מדעתה ונשבע שיגרש חייל השבועה דלא אלים תקנתא דרבינו גרשום כאיסורי דרבנן, ויש חולקים (פ"ח).

(ז) הנשבע לחלוץ (כו) ליבמתו אין זה נשבע לבטל את המצוה, דבדידיה תלה רחמנא אי ניהא ליה ליבם אי ניהא ליה לחלוץ (כז). הגה: ⁸⁶²י"א שחנשע שכל לגלות (כח) לחזירו דבר שיכלנו מן ההפסד הוה נשבע לבטל מצוה ואינו חל. ⁸⁶³ומ"מ נראה לי דיש להתירה תחלה ואח"כ יגלה לו, דלא עדיף ממה שהוא מדרש חכמים. קריאת התורה בצבור אינו אלא מדרבנן, ושבועה או נדר חל עליו:

(כו) הנשבע לחלוץ כו' - ואם נשבע הגדול שלא לייבם ושלא לחלוץ עי' רמ"א באה"ע (סי' קסא ס"ד) [ואפילו אם נשבע הגדול שלא לייבם ולא לחלוץ, כופין אותו ולא לקטן]. ומכל מקום מתירין השבועה לגדול, אף על פי שאינה חלה, משום מראית העין] (ש"ך).

Commented [j176]
כון אין חילוק בין טז
לש"ך?

²⁴¹ עי' לקמן הערה 443.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

(כז) אי נחא ליה לחלוץ - ראובן רצה לישא אשה ויש לו אח שאינו הגון ורצתה האשה שישביעוהו לאותו האם שאם תפול לפניו ליבום שיחלוץ אותה, אף על פי שהוא דבר שלא בא לעולם חייב לחלוץ לה מכח שבועתו ואינו נשבע לבטל את המצוה של יבום דאפי' למ"ד מצות יבום קודמת למצות חליצה קי"ל דכל מקום שתוכל לקיים העשה ולא תעשה לא אמרינן אתי עשה וידחה לא תעשה וה"נ כיון שיכול לקיים השבועה שיש בה לאו דלא תשא ויכול לקיים העשה במה שיחלוץ אותה ויקיים שבועתו (רע"א).

(כח) שלא לגלות כו' - עי' לעיל (סי' רכח סל"ג סק"?) (ט"ז), וי"א דיכול לגלות הדבר לאחרים והמה יעידו לו ששמעו הדברים מפיו. ואפילו נשבע שלא לגלות לאף א' בעולם אינו ב"כולל" כי מיד שנשבע שלא לגלות למי שמחויב לגלות ממילא עכ"פ מחויב לגלות לאיש אחר כדי שעל ידי האחר יתגלה אליו והוי לבטל המצוה (ב"מ).

(ח) ⁸⁶⁴אם נשבע(כט) לדור במקום שנשא אשה, אף על פי שעי' כך הוא מתבטל מכיבוד אב ואם, לא הוי נשבע לבטל את המצוה, כיון שלא היו נותנין לו אשה עד שישבע כן²⁴². הגה: ⁸⁶⁵וכל שכן(ל) אם נשא אשה ונשבע לה שלא ישא אשה אחרת, אף על פי שלא קיים פריה ורביה, דחלה הקצוה, שהרי כלל זכה(לא) דברים שהקצוה חלה בהם, על נשים שלא יוכל לקיים(לכ) מלות פריה ורביה, והוי כנשבע על דעת חזירו (ועיין לעיל סימן רכ"ח(ג) דינו):

(כט) אם נשבע וכו' - עיין במקור דברי השו"ע דעיקר הטעם משום דמצות פרו ורבו היא מצוה רבה והוי כאביו אומר "השקיני מים" ויש לו לעשות מצוה, שמניח כיבוד אב ועושה מצוה אם א"א להתקיים ע"י אחר. וכיון דמ' יום קודם שנולד מכריזין מיהו בת זוגו, חשוב אי אפשר על ידי אחר. ולפי זה באלמנה שאין לה עוזר וסומך, והיא אינה שפוי בדעתה זולת בת אחת בתולה גדולה, ויתר בניה היו יתומים קטנים, ובתה הנ"ל היא לבדה, היתה לה שישמשנה ורצתה הבת להנשא לאיש ולילך אחריה ולהניח אמה מוטלת על הצבור פה. ומחילת האם לא שייך גבה דההוא שאינה בת דעת שלימה, ועל מצות פו"ר אינה מצווה הבת. אשה מוכרחת להנשא כדי שיזונה ויפרנסה הבעל, ואילו נמנעת מלישא מפני מצות הכיבוד חשוב כמשל עצמו ולהכי גבי אשה, אף שאינה מצווה על פרו ורבו אינה חייבת למנוע מלישא בשביל מצות כיבוד (ב"מ).

(ל) וכ"ש כו' - דעת הרמ"א דבנשבע לדור במקום אשה השבועה חלה משני טעמים: חדא, כיון שלא היו נותנין לו אשה עד שישבע כך, א"כ מוכרח הוא לישבע לישא אשה ומצות כבוד נדחית מפניה, כדלקמן (רמ"א סי' רמ סכ"ה). ועוד דכיון שלא היו נותנים לו אשה א"כ אין כוונתו בשבועה אלא בשביל האשה ולא לעקור מצות כבוד, והוי נשבע בכולל. וכ"ש אם נשא אשה זקנה כו' דהוי כולל (ש"ך), ומותר לארס, דלשון ש"לא ישא" היינו נשואין ממש ולא ארוסין (רע"א)²⁴³, אף אם אח"כ אמרה שנותנת לו רשות לישא אחרת, לא נפטר משבועה זו באמירה דידה²⁴⁴ (רע"א), ואם היא מורדת והוא רוצה לישא אחרת עליה בטענה דאדעתא דהכי לא נשבע, הנה אם יש מנהג לכתוב בכתובות שלא יגרשנה ושלא ישא אשה אחרת עליה בחייה אם לא ברשות בית דין ואפשר לומר דאפילו שתתן לו רשות לא מספיק בלא רשות בית דין לפי שמא יקניטנה ויכעיסנה בעלה עד שתתן לו רשות, וכל תקנת ר"ג לא גזר תקנתו בכל הנשים ובכל המגרשים שלא עשה אלא לגדור גדר בפני הפריצים וסיים דבריו אבל באלו שאמרו שהוא מן הדין או מן החיוב לגרש או לישא אשה אחרת בזה לא גזר הרב ובאונסא דלא שכיחא כי האי שמותר לישא אשה אחרת דאדעתא דהכי לא נתחייב אבל לגרשה יראה דלא מצי למעבד הכי כיון שנתחייב שלא לגרשה כי אם ברשות ב"ד (רע"א * מהריב"ל), וי"א שאין צריך רשות ב"ד (רע"א * רשד"ם).

(לא) שהרי כלל בזה כו' - י"א שלא חלה השבועה ורק לרווחא דמלתא שיתירו לו (ש"ך).

(לב) שלא יוכל לקיים כו' - כגון זקנה קטנה או איילונית (ש"ך).

(לג) וע"ל סי' רכ"ח - סעיף כ' מה דינו של הנשבע לדעת חבירו (ש"ך).

(מ) ⁸⁶⁶מתפס בשבועה, כגון שנשבע שלא יאכל ככר זה, ואמר על אחר: יהא כמוהו, אף על פי שפטור ממלקות(לד) ומקרבן על הככר המותפס, ⁸⁶⁷איסורא מיהא איכא:

Commented [O177]

גם עיין בדברי הרב חסדאי שבתשו' הריב"ש סי' שצ"ה ובתשו' רי"ט חלק ב' סי' מ"ז - הביא גם

Commented [YL178]

אורייתא דרבנן?

²⁴² מזה שלא כתב משום דאין עצם המצוה רק השימוש ולא הדירה במקומם, רואים שעצם הדירה הוי מצוה (אבני נזר א"ח סי' תקלה).

²⁴³ עי' לעיל סי' רח סק"ה), והמסתייף.

²⁴⁴ עי"ש עוד שמוסיף שהרי כעת היא מכחישה נתינת הרשות.

מאיר הדעה על יו"ד זולק'ה' (סי' רג' - סי' רסט')

(לד) אף ע"פ שפטור ממלקות - דכיון דבשבועה אוסר עצמו על החפץ כדלעיל, נמצא דאין איסור על החפץ, על כן אין איסור במתפס בו דבר אחר, מה שאין כן בנדר, שהחפץ נאסר עליו, על כן שייך בו התפסה (סי' רכט ס"ג) (ט"ז, ש"ך).

(י) ⁸⁶⁸שמע חבירו שנשבע, ואמר: אני כמותך, הרי הוא אסור: @NO MB@

(יא) ⁸⁶⁹שבועה שהוציאה (לה) בלשון נדר, כגון שאמר: אכילת ככר זה עלי שבועה, אסור:

(לה) שבועה שהוציאה כו' - ע"ל (סק"ט"ז?) (ש"ך).

(יב) ⁸⁷⁰אמר: הריני (לו) נזיר הריני נזיר, חלו שניהם וצריך לנהוג שתי נזירות (לו):

(לו) אמר הריני כו' - פי' אף שאומר "הריני נזיר היום" [פי' פעמיים], צריך לנהוג ב' נזירות, דהיינו ב' פעמים ל' יום, משום דקי"ל (&), אפילו אמר "הריני נזיר רק ליום א'", צריך לנהוג נזירות שלשים, הלכך כיון דקי"ל שהנזירות חל על הנזירות, צריך לנהוג ב' פעמים ל' יום זה אחר זה. ודע דנזירות נוהג בפני הבית ושלל בפני הבית, בין בארץ בין בחו"ל, שהרמב"ם (פ"ב ה') כתב דמי שנדר בנזירות בזמן הזה בחו"ל כופין אותו לעלות לא"י משום טומאת חו"ל, ויש חולקים דאין כופין אותו לעלות לא"י דאין טומאה וטהרה בינינו והלא כולנו טמאי מתים ואין כאן הפרש בין א"י לחו"ל, ועי' לעיל (סי' רג' ס"ו וסי' רכט ס"ה וסי' רטו ס"ה וסי' רכט ס"ו וסי' רלז ס"ד?), והא דלא כתב שאר דיני נזירות משום שהטור ושאר פוסקים ג"כ לא כתבו אותם, וכל דברי הרמב"ם הנ"ל הם רק בנזירות סתם, אבל נדר בנזירות שמשון, כיון דמותר בטומאה רק דאסור ביין ובתגלחת נוהג נזירות בחו"ל, דינו שונה. ומהני שאלה בנזירות כמו בנדרים כמ"ש המחבר לעיל (סי' רכט ס"ו?), מיהו המקבל עליו נזירות שמשון לא מהני שאלה, וגם האב ובעל מפירים נזירות בתו ואשתו נמי כנדרים וכמ"ש המחבר לעיל (סי' רלד ס"ד), מיהו בנזירות שמשון אין הבעל יכול להפר (ש"ך), עי' ש"ך "המקבל עליו נזירות שמשון", יש חולקים שיש לו התרה (רע"א * חות יאיר), עי' ש"ך "והא דלא כתב שאר דיני נזירות וכו'", ועיקר משום שהיום כולנו טמאי מתים ואסור מן התורה להזיר, ואע"פ שיש חולקים מ"מ לכו"ע בחו"ל אסור לינזר מדרבנן שהרי הכל בית הקברות דרבנן ובכל יום הוא מטמא נזירתו לכן השמיטו הפוסקים דינו (כ"מ).

(לז) שתי נזירות - פירוש בזה אחר זה (ט"ז), ²⁴⁵מה שכתוב בנוסח התרת נדרים שאנו נוהגין לאמרם בערב ראש השנה "וכל מיני נזירות שקבלתי עלי ואפילו נזירות שמשון כו'", נוסחא מוטעת היא, שהרי נזירות שמשון אין לה התרה כלל (פ"ת).

(יג) ⁸⁷¹אין שבועה (לה) חלה על שבועה, שאם אמר: שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכל ככר זו, אין השניה חלה. ⁸⁷²אבל אם נשאל על הראשונה, חלה השניה ²⁴⁶:

(לח) אין שבועה - דין זה כפול לעיל (סי' רלח סכ"א) (ט"ז), אדם שנדר שבכל פעם שיעשה דבר פלוני, שיפרע מטבע אחת, מה תקנה יש לו, כי אין להתיר לו עד שיתחייב המטבע ואם כן בכל פעם ופעם יצטרך שאלה לחכם או שמא י"ל הותר הראשון הותרו כולם, כיון שאינם יכולים לחול עד שיחול הראשון תחלה. והנה בלשון השאלה הביא "אדם שנדר" משמע דעשה נדר גמור ואמר "הרי עלי שלא אעשה דבר זה ואם אעשה דבר זה אתן גם מטבע" ולא ניתק הנדר ובטל האיסור כל יחל בנתינת הפשוט, ולכך לא מתחיל חיוב המטבע עד אחר שעבר הנדר ודומה לזה שכתוב לעיל (סי' רכט ס"ו?) נשבע שלא ידבר עם פלוני ואח"כ נשבע שאם ישאל על השבועה יהא אסור בבשר וניחם, הרי זה נשאל על השבועה ראשונה שאין מתירין שבועה ב' שעדיין לא חלה, ה"נ לא חייב המטבע עד אחר שעבר ונשאר בספק (ש"ך), עי' ש"ך ועי' לעיל סי' רכח סק"מ (מז) בשם מהר"ם מינץ (רע"א).

(יד) ⁸⁷³אמר: שבועה שלא אוכל בשר עשרים יום, וחזר ואמר: שבועה שלא אוכל בשר כ"ב יום, יש מי שאומר שאסור בבשר שנים וארבעים יום (ל"ט). ⁸⁷⁴ואינו נראה לי, אלא אינו אסור בבשר אלא כ"ב יום ²⁴⁷. הגה: ⁸⁷⁵ודוקא צנדר שני על נדר ראשון, אבל אם אמר ב' פעמים (מ): עשרים יום, ודאי לא כוון לימים הראשונים, דאם כן נדרו למה לי, ואסור צנדר מ' יום. ואפילו אם מוסיף על נדרו, ⁸⁷⁶א"ל דאין עולים לו ימים הראשונים רק אם נדר ב' הנדרים ציוס

Commented [YL179]
פה??

Commented [YL180]
יחזק???

²⁴⁵ יש כאן אריכות של הפ"ת בשו"ת בענין נזירות ולא הבאתי.

²⁴⁶ עי' לעיל סי' רלח סכ"א.

²⁴⁷ עי' לעיל סי' רלח ס"ב.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

אחד(ומא), ⁸⁷⁷אצל חס כבר התחיל למנות עשרים יום הראשונים ואח"כ נדר כ"ב יום, אין מנין הראשון עולה לו כלל ואסור בצק מ"ב יום, וראוי לחוש לזה. וע"ל סוף סימן רי"ז עוד מזה:

(לט) שאסור בבשר שנים וארבעים יום – וקשה מלעיל (סי' רלח סי"ב), ולכן המחבר לא נקט כך, ועיקר כדברי האוסר מ"ב יום, שיש שני פירושים לשבועה השניה, דהיינו שאפשר שעל אותן עשרים יום שנשבע כבר חזר ונשבע עליהם בכולל עכשיו עם שני ימים הנוספים, ואפשר שעל אחרים לגמרי קאמר, ועל כן אמרין דעל שניהם נתכוין, דבכל מקום שיש לומר כל כך יום יהיה אסור בהם כדלעיל (סי' רח ס"ו?) סתם נדרים להחמיר אבל אם אומר בפירוש כוונתו היאך היתה, אין כאן מחלוקת דהכל מודים דאזלין בתר פירושו (ט"ז).

(מ) אם אמר שתי פעמים כו' ²⁴⁸ – עיקר דתמיד הראשון נכלל בשני, וזה תלוי בכוונתו, שאם נדר סתם כמו שפירשו חכמים או שכוונתו שיחול הנדר השני על הראשון ויהא עליו שני נדרים, אינו אסור אלא עשרים יום (ש"ך).

(מא) ביום א' – וי"א דה"ה לענין נזיר, שאם נדר בנזירו ל' יום ואח"כ נדר נזירות מ' יום והכל ביום א', הוא רק נזיר מ' יום, אבל אם מנה מקצת נדר הראשון תחלה ואחר כך נדר השני אינו עולה לו, ועיקר דדוקא בנזירות אומרים שהנדר בנזירות פעמים כוונות לב' פעמים ל' יום, אבל בנדר, הרי יש נדר בתוך נדר, ואם אסר על עצמו בנדר מלאכול דבר פלוני לעשרה ימים ואחר כך אמר אותו דבר הוא רק אסור עשרה ימים, ואפילו לצד הראשון כל זה בנדר שהוסיף ימים בנדר השני, אבל באומר הריני נודר מבשר כ' יום וחזר ואמר הריני נודר מבשר כ' יום, היינו בנדר סתם אבל אם גילה כוונתו שהתכוין לאסור ארבעים יום, הולכים אחרי כוונתו, אבל אם נדר כמו שפירשו חכמים או שכוונתו שיחול הנדר השני על הראשון ויהא עליו שני נדרים, אינו אסור אלא עשרים יום כמו באומר הריני נודר מבשר עשרים יום וחזר ואמר הריני נודר מבשר כ' יום אלו דאינו אסור אלא עשרים יום ודוקא בנזירות כשאומר הריני נזיר שלשים יום וחזר ואמר הריני נזיר שלשים יום אלו חייב שני נזירות (ש"ך).

(מו) ⁸⁷⁸יש מי(מב) שאומר שאם אמר: קונם כבר זו עלי, וחזר ואמר: קונם כבר זו עלי, אינו חייב אלא אחת:

(מב) יש מי כו' – זה לא דעת יחיד, אלא רק כאשר המחבר לא מצא כמה שסוברים כך, הוא מביא כ"ש מי שאומר" אבל זה עיקר להלכה (ש"ך).

(מז) ⁸⁷⁹כיון שנדרתי שגגות מותרים ²⁴⁹, אם נשבע שלא אוכל(מג) כבר זו אם פלוני אמר דבר זה, ונמצא שאמרו, מותר בכבר. ⁸⁸⁰וכן אם תלה כבר באחר, שאמר: שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו, ושכח(מד) ואכלה, לא חלה עליו השבועה ⁸⁸¹ויכול לאכול של תנאי תחילה, ולא חיישינן שישכח(מה) ויאכל האיסור אחר כך. ⁸⁸²אבל של איסור אסור(מו) לאכול, שמא ישכח ויאכל של תנאי. ואם אכל של תנאי תחלה, בשוגג, מותר בשניה. ואם אכלה במזיד, חייב על השניה:

(מג) אם נשבע שלא אוכל כו' – יש מקשים מלעיל (סי' רלו ס"ו?) דבין נשבע על דבר שעבר או להבא חייב קרבן אע"פ שטעה, וכאן שונה שלא נשבע על דבר שהוא כן, אלא נשבע על תנאי "אם אמר פלוני דבר זה", ונמצא שאמרו הרי זה שגגה ומותר לאכול, שאין השבועה חלה כלל, כיון שעל תנאי כן נשבע, ועיקר דהאומר "יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבים עליה קרבן או לאו" הוא שבועה בשוגג, ולענין איסור בתלה בתנאי, לא הוי שבועות שגגות אלא כאשר בשעת השבועה היה ברור לו שכדבריו כן הוא, כגון שנשבע שלא אוכל כבר זה אם אמר פלוני דבר זה, היה ברור בדעתו שלא אמרו, אבל אם לא היה ברור לו, אלא שהיה מסתפק בדבר או שאינו יודע כלל, הן או לאו, ונשבע "אם אמר פלוני דבר זה לא אוכל כבר זה", אין זה שבועות שגגות ואסור בכבר (ש"ך).

(מד) אם אוכל זו ושכח - דוקא בכה"ג דתולה נדרו בדבר שהוא בקום ועשה, אבל בתולה בדבר שהוא בשב ואל תעשה, כגון שאמר "אם לא אוכל זו לא אוכל זו" ונאנס ולא אכל את הככר שהתנה עליו, חלה השבועה (רע"א).

²⁴⁸ עי' לעיל סי' רלח סק"כ(כח).

²⁴⁹ עי' לעיל סי' רלב ס"ו.

במאיר הדעה על יו"ד זולק' ה' (סי' רג' – סי' רסט')

(מה) ולא חיישינן שישכח כו' – שאנשים נזהרים באיסורים אבל לא בתנאים (עי' לקמן סי' ריג ס"?) (ש"ך).
(מו) אבל של איסור אסור כו' – ואם אכל האיסור תחלה אפילו בשוגג אסור לאכול אחר כך אחר התנאי (עי' לעיל סק"כ?) (ש"ך).
(יז) ⁸⁸³אם תלאן זו בזו(מו), שאמר: לא אוכל זו אם אוכל זו ולא אוכל זו אם אוכל זו, אסור לאכול כל אחת מהן, דחיישינן שמא יאכל השניה. ואם אכל האחת, אם נזכר לשבועתו בשעה שאכלה, אסור בשניה, לא נזכר(מה) לשבועתו, מותר בשניה.
(מז) אם תלאן זו בזו כו' – נמצא דעל כל אחד הוי שם איסור ושם תנאי (ט"ז), וכל א' לא יזהר בתנאי (ש"ך).
(מח) לא נזכר כו' – י"א שדעתו היא שהראשונה שיאכל יהא תנאי, דכך הוא סדר שבועתו אם אוכל זו לא אוכל זו והב' היא איסורא, ולא היה בדעתו שכל אחד מהן יהיה איסור ותנאי אמנם קודם שאכל אחד מהן כל אחד מהן יש עליה שם איסור ותנאי, הואיל שבירד לאכול תחילה איזה שירצה ומיד שאכל אחד מהן דעתו שהוא התנאי וממילא לא נשאר אלא האיסור ולכן אף אם יאכלנו במזיד אין כאן שוב חיוב שבועה דדוקא אם אוכל התנאי במזיד חלה השבועה (ש"ך).

Commented [YL182]
דויק לשון הש"ל?

Commented [YL183]
חור?

הלכות נזירות למהריק"ש²⁵⁰

(א) ⁸⁸⁴הנזיר אסור בדברים המפורשים בתורה, בתנולחת (במדבר ו ה) וליטמא למתים (שם ו) ולאכול דברים שאסרן הכתוב (שם ו ד) מגפן היין כל ימי נזרו²⁵¹:
(ב) ⁸⁸⁵האומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר, הרי זה נזיר מיד²⁵², שמא ימות עתה. ואם אחר נזירותו, עובר בבל תאחר²⁵³:
(ג) ⁸⁸⁶אין אומרים בנזירות עד שיוציא בשפתיו [דבר שמשמעו אצל כל העם כענין שבלבו, אלא כיון שגמר בלבו והוציא בשפתיו] דברים שענינם שיהיה נזיר, אף על פי שהן ענינים רחוקים, ואף על פי שאין במשמען לשון נזירות, הרי הוא נזיר. כיצד, הרי שהיה נזיר עובר לפניו ואמר אהיה, הרי זה נזיר, הואיל ובלבו היה שיהיה כמו זה, ואף על פי שלא פירש [ואמר] אהיה כמו זה. וכן אם אחז בשערו ואמר אהיה כזה או אהא מכלכל או אהא מסלסל, או שאמר הריני מסלסל או הריני מכלכל או הרי עלי לשלח פרע, הרי זה נזיר, והוא שיגמור בלבו להזיר. ונראה לי שאין מתרצים לשונו כי אם במתכוין לקבל הנזירות, אבל מי שאמר כן דרך קנס "אם אעשה דבר פלוני" או "אם לא אעשה", לא מתרצינן לישניה, כיון שאינו גומר בלבו לקבל הנזירות, ואדרבה אין לו חפץ בו. וכל שכן אם הוציאו בלשון שבועה, שגם בנזירות ממש שהוציאו בלשון שבועה איכא פלוגתא²⁵⁴:

Commented [O184]
א ברוך

²⁵⁰ מאחר ואין הלכות נזירות אלא רק רלט סי"ב וסי"ד (במפרשים), לכן הבאנו את זה.
²⁵¹ עי' רמב"ם שיש מצות עשה לגדל שער ראשו. והגר"פ (ספה"מ לרס"ג, עשה ק') שאין מצות עשה של גידול שער כשהוא טמא, וממילא בזה"ז מפני שכולנו טמאי מתים, אין מצות עשה.
²⁵² פי' חייב לקבל הנזירות מיד (לשון הרמב"ם ערכין פ"ו הל"ג: חייב לנהוג בנזירות ולא הרי זה נזיר, ועי"ש בראב"ד שהוא נזיר ממש מיד). וצ"ע שכן לא חוששים למיתה בכל מקום, ואפשר שכאן יש איסור בל תאחר, ולכן בגלל חשש איסור זה, חז"ל מטילים עליו לקבל הנזירות מיד, ויש חשש שמא ימות.

ועי"ש במשנה למלך: מה שאנו מחייבים אותו להנזיר מיד הוא משום דאמדינן דעתיה דכיון דלא ידע מתי יפטר דעתיה הוא לקבל הנזירות מיד והו"ל כאילו אמר הריני נזיר מיד. וראיתי למרן שהביא השגת הראב"ד הלזו וכתב שדברי הראב"ד הם טענה למה ינהוג הנזירות מיד ודברי רבינו הם טענה למה יתחייב בנזירות כלל דבשלא בא לעולם נדר נדר הנזירות שהרי לא נדר בנזיר וזה פשוט בדברי רבינו. ודבריו הם תמוהים בעיני שדברי הראב"ד ברור מללו שהם טענה למה יתחייב בנזירות וצ"ע:

ועי' צפנת פענח: בכל נזירות כיון דקיבל עליו נזירות העשה חלה עליו ע"י הקבלה, דזה בגדר נדר, אך הלאוין חלין ממילא. ואם אמר לא אפטר, האיסור נזירות לא חל עליו, אך מ"מ יש עליו חיוב לקבל נזירות אבל אם אמר "לא אפטר עד שאקבל עלי נזירות" ובלא קבלה אין נזירות כלל.

²⁵³ ואין לוקין עליו (רמב"ם שם), ככל לאו שאין בו מעשה (רדב"ז).
²⁵⁴ ועיין הר"י בן לב ח"א סימן מב ורשד"ם יו"ד סימן עו לא עשיתי - מאושר